

„Șlefuiam aceste pietre prețioase, care sunt tinerii, și încercăm să obținem acea strălucire pe care să o redăm lumii ca să se bucure de ea.”

Interviu realizat cu drd. Flavius Milășan, directorul Casei de Cultură a Studenților „Dumitru Fărcaș” din Cluj-Napoca, care a preluat funcția de director adjunct în anul 2013, iar, câteva luni mai târziu, a devenit directorul instituției.

CECILIA STOICA: Revista SEMN a împlinit anul acesta douăzeci de ani de la apariție. Coincidență sau nu, dumneavoastră aniversați zece ani de la preluarea mandatului de director al Casei de Cultură a Studenților. Ce emoții îl copleșeau atunci pe tânărul Flavius Milășan?

FLAVIUS MILĂȘAN: Pentru mine, acum zece ani, era un nou început. A fost extraordinar momentul în care am avut contact cu o instituție de cultură care reprezenta un reper pentru studenții din Cluj-Napoca și pentru cultura clujeană, dar un reper, totodată, și între casele de cultură ale studenților din România.

În perioada în care am ajuns eu director, scopul pentru care a fost gândită și a fost construită această Casă, cel cultural-artistic despre care ne vorbea regretatul Laurențiu Hodorog, primul director care a preluat Casa în anul 1960, nu se mai regăsea, din păcate. Ca să o spunem de-a dreptul, politica managerială fusese centrată mai ales pe închirierea de săli. Instituția nu mai avea acea strălucire, acea viață și esență culturală care au definit-o decenii la rând.

A fost, așadar, o mare provocare. Intram pentru prima dată la un asemenea nivel în legătură cu ceea ce însemna mediul studentesc, mediul de tineret și cultura clujeană. Pe lângă aceasta, moșteneam și ceea ce directorii precedenți au lăsat.

C.S.: Mă gândesc că ați fost extrem de onorat de încrederea acordată în vederea împlinirii destinului acestui simbol al studențimii clujene, ivit în 1960.

F.M.: Trebuie să recunosc, așa cum am spus, că era ceva extrem de nou pentru mine.

Alter Editorial

Reper

Nu prea știam cu ce să încep, dar cred că Dumnezeu nu îngăduie un om într-un loc fără să-i dea o direcție și un scop. Cred că de la început a fost un plan al Lui de a ajunge eu aici pentru a crea în continuare repere și a impune această instituție ca model din punct de vedere atât cultural-artistic, cât și instituțional. Când am ajuns aici, departamentele și formațiile artistice care existau atunci își desfășurau cu greu activitatea, nefiind finanțate corespunzător. Multe dintre acestea s-au întrerupt. Din aceleași motive au dispărut multe festivaluri de tradiție, inclusiv revista SEMN nu a mai cunoscut câțiva ani lumina tiparului. Totodată, a fost dificil să preiau mâhnirea acelor oameni cu experiență care nu mai erau susținuți de conducere în munca lor de instruire și de îndrumare a studenților și a tinerilor. După zece ani, cu eforturi mari, nu doar datorită mie, ci în primul rând echipei pe care o coordonez, am redat acea lumină în care Casa a strălucit dintotdeauna.

C.S.: Faptul că ați rămas atâta timp dovedește că v-ați dedicat o parte însemnată din viață misiunii nobile de a vă pune în slujba culturii studentești. Care a fost obiectivul principal pe care vi l-ați propus?
F.M.: Era acela de a fi percepuți drept o instituție de cultură, de a deschide și de a reda instituția în primul rând studenților. Dar

fiind într-un oraș consumator de cultură, unul universitar, cu elite în toate domeniile, am dorit să ne adresăm și publicului clujean prin realizarea și găzduirea de evenimente de mare calitate, deoarece există o diferență semnificativă între cultura comercială și cultura instituțională. Din păcate, la ora actuală, în Cluj există puține instituții de cultură care păstrează vie și promovează cultura artistică deosebită. Mă bucur că de câțiva ani Casa de Cultură se numără printre acestea.

C.S.: Pe plan atât profesional, cât și personal, care sunt cele mai importante realizări în acești zece ani?

F.M.: Mi se pune de multe ori această întrebare. În acel caz, nu spun ceea am făcut, ci ceea ce nu am înfăptuit. Sunt multe festivaluri pe care, împreună cu colegii mei, le-am inițiat. Profit de această ocazie pentru a-i mulțumi colegei mele, Cecilia Stoica, care a înregistrat în numerele revistei SEMN toate activitățile importante pe care le-am organizat sau la care am participat. Fiind numeroase, eu, unul, le-am uitat, dar revista le păstrează într-un mod elegant atât vizual, cât și narativ. Anual găzduim în sala de spectacol peste o sută de evenimente. Anul trecut am depășit granița de șaptezeci de mii de spectatori. La acestea se adaugă peste treizeci de mii de studenți și tineri care beneficiază de activitățile noastre. Apărem în

unele statistici ca fiind cea mai frecventată instituție de cultură din Transilvania și cu cea mai mare diversitate culturală din regiune. Asta înseamnă că am evoluat atât din punct de vedere artistic, cât și administrativ. Prin urmare, s-au petrecut lucruri remarcabile, iar după mulți ani ne-am redobândit recunoașterea ca instituție de cultură. În afară de aceste aspecte, eu sunt bucuros că au fost inițiate și reluate multiple proiecte. Iată, revista SEMN se tipărește din nou, în pofida unor mari eforturi financiare. Să amintesc, deopotrivă, Festivalul de tradiții și obiceiuri de iarnă „Laurențiu Hodorog” și Festivalul Național Studențesc de pictură, grafică și fotografie „Vizualia”. Am reluat „Zilele Imago”, Festivalul Internațional de Literatură „Vox Napocensis”, singurul festival de acest fel din țară, și Festivalul „Jazz Napocensis”. De asemenea, am început să lucrăm pe cele șase departamente cultural-artistice și pe unul sportiv, însumând circa patru sute de studenți și tineri care activează în cadrul formațiilor din CCS. Pe plan personal, o evoluție a lui Flavius Milășan: aș zice că de la un om timid, la unul plin de încredere; apoi, după atâția ani, un manager mai înțelept, datorită unei sume de experiențe. Nu mă pot numi un om de cultură, însă sunt managerul unei instituții de cultură, fapt care mă onorează. Mi-am dorit mereu să devin un model pentru alții; cred că este foarte important ceea ce ne

dorim în viață. Când ai primit și talanții potriviți, merită să depui tot efortul pentru a-ți îndeplini misiunea.

Dincolo de partea cultural-artistică, aici se modelează caractere, iar tinerii, uneori, își descoperă tot aici sensul vieții. Nu mai departe faptul că în acest loc mulți s-au cunoscut, pe urmă s-au căsătorit, iar azi copiii lor sunt membrii ai formațiilor artistice.

Tot cu un deceniu în urmă mi-am întemeiat familia. A fost un an binecuvântat. Am cunoscut-o atunci pe soția mea, alături de care sunt fericit, și pentru asta îi mulțumesc lui Dumnezeu. Cele mai mari realizări ale noastre sunt cele două fetițe, Anastasia și Cezara. Indiferent de poziție ori de funcție, care sunt trecătoare, familia rămâne întotdeauna acolo. A fost o perioadă plină și, pe alocuri, grea, dar uite că suntem aici și mulțumim pentru toate.

C.S.: Ați ajuns foarte tânăr într-o funcție de conducere. Care credeți că este secretul artei de a fi liderul echipei pe care o conduceți spre performanță?

F.M.: Să-ți dorești mereu să faci bine, indiferent de funcția pe care o deții. Apoi, să te porți corect cu oamenii și să întreprinzi totul cu profesionalism. În fine, să te înconjori cu oameni de valoare. Strict legat de domeniul cultural, cred că doar cu sufletul poți face cu adevărat

cultură. Altfel, lucrurile devin superficiale și obositoare pentru tine, respectiv pentru cei din jurul tău.

C.S.: În actualul context social și cultural, care trebuie să fie rolul unei instituții de factura Casei?

F.M.: Casele de Cultură mereu au avut un profil unic care consider că trebuie păstrat. La cele 14 din țară se adaugă și Complexul cultural și sportiv „Tei” din București. Menirea lor este de a crea cadrul optim pentru studenți și tineri de a se manifesta în arii artistice și culturale diverse (folclor, dans, teatru, arte vizuale, jazz, literatură), de a-i sprijini pe ei și de a le promova talentele. Este unul dintre rolurile acestor case și este unic în țară: nicio altă instituție nu le oferă studenților și tinerilor astfel de oportunități.

C.S.: În prezent, ce poate Casa de Cultură să le ofere studenților?

F.M.: Pe lângă spații, aici tinerii își formează cu adevărat personalitatea și caracterul. Nu doar personalitatea artistică, ci mai cu seamă pe aceea umană. Nu formăm doar în zona de artistic, oamenii care le veghează zborul îi pregătesc în primul rând pentru tot ceea ce presupune viața: provocări, greutăți, sacrificii, bucurii, aspirații, împliniri, satisfacții. Șlefuiți aceste pietre prețioase, care sunt tinerii, și încercăm să obținem acea strălucire pe care să o redăm lumii ca să se bucure de ea.

C.S.: Atunci când construiești, întâmpini și greutăți. Care au fost sau sunt cele mai dificile obstacole?

F.M.: Cele mai dificile obstacole au fost oamenii, exceptând lipsa de fonduri. Crucea de a conduce nu e doar a ta, ci și a altora. Cumva tu nu ești doar un manager care conduce exclusiv administrativ, ci și un om care influențează viețile celor care conviețuiesc cu tine poate mai multe ore decât cele petrecute la casele lor. Trebuie să înveți să asculți, să iei decizii înțelepte, să nu rănești, să fii echilibrat și, în multe situații, să fii în stare să transmiți o doză de încredere și de optimism. Cred că ușor am reușit să atrag echipa în jurul meu și să transmit intenția de a înfăptui împreună calitate și performanța.

C.S.: Ce îi lipsește, azi, Casei?

F.M.: Îi lipsesc oamenii. Suntem o echipă sufletistă, dar în cei zece ani activitatea Casei a crescut enorm, poate chiar s-a dublat, iar ca număr de persoane am rămas la fel. Asta înseamnă că a trebuit cumva să sacrific, să însărcinez în plus anumite persoane și anumiți colegi. Lipsesc oamenii, iar în raport cu factorii decizionali care

conduc destinele acestor instituții, trebuie să se înțeleagă că instituțiile acestea au o istorie, au format vieți și familii, sute ori mii de tineri trecând și legându-și destinul de aceste case de cultură. Doar astăzi activează în ele peste 10.000 de studenți. Ori, lucrurile se pot schimba în bine sau în rău printr-o decizie și printr-o semnătură de pix.

C.S.: Au știrbit timpul și timpurile pe care le trăim din menirea acestui așezământ de a modela frumos și de a picura în viețile tinerilor studenți bucuria și exuberanța pe care ți le dă doar actul artistic?

F.M.: Da, pentru că fiecare director a venit cu amprenta sa, cu credința sa, cu viziunea sa, iar acum zece ani Casa era într-o zonă de regăsire. Mi-a luat cam 5 ani să aduc instituția într-o poziție de apreciere și de respect față de consumatorul de cultură. Lipsa de putere financiară a marcat derularea tuturor proiectelor. Vorbind despre trecut, ne gândim și la prezent, și la viitor. Referindu-ne la prezent, eu sunt mulțumit unde se află instituția, cum este percepută, cum este înțeleasă și iubită într-un fel aparte de către toți cei care ne trec pragul. Un alt rol al nostru pe care îl îndeplinim este acela de a crea bucurie. Spectatorii, când pleacă din sală, trebuie să fie fericiți, zâmbitori. Contribuția nu este doar a artiștilor, ci a tuturor: de la administrativ, la manager și la referenți culturali.

C.S.: Care este bogăția cea mai mare pe care ați acumulat-o aici?

F.M.: În primul rând, tinerii care au trecut prin această instituție, apoi prietenii pe care mi i-am făcut aici și oamenii cărora le-am influențat, prin activitatea și existența noastră, cariera, personalitatea și poate chiar viața.

C.S.: Care este cel mai mare regret pe care îl aveți?

F.M.: Cel mai mare regret al meu este că în fiecare an nu am suficiente fonduri pentru derularea tuturor proiectelor pe care le gândim eu și echipa de referenți.

C.S.: Fiind tânăr, comunicarea cu studenții trebuie să fie una foarte bună. Vorbiți aceeași limbă. Cum sunt tinerii de azi? Care le sunt aspirațiile?

F.M.: De la o generație la alta ei s-au schimbat. Comunicarea îndeosebi cu liderii organizațiilor studențești și de tineret mă îndreptățește să spun că ei au alte viziuni, alte trăiri, alt soi de energii și de priorități. Dacă în urmă cu 7-8 ani vorbeam de lucruri foarte aplicate, după pandemie, mai ales, ei sunt încă într-o zonă de tatonare, de regăsire. Socializarea se întâmplă sub alte

forme decât înainte, dar Casa este mai deschisă ca oricând către ei. Studenții au un sediu permanent constituit din două săli, pe care l-am inaugurat de ceva vreme, unde își desfășoară activitățile specifice.

Dincolo de punerea la dispoziție a sălilor în regim gratuit pentru evenimentele lor educative, îi sprijinim cu consiliere din partea referenților de specialitate și gândim împreună proiecte pe care le susținem și din punct de vedere financiar. Avem o bună colaborare cu foarte multe organizații studențești pentru tot ceea ce înseamnă educația nonformală, promovarea voluntariatului, a educației civice și a implicării sociale, promovarea culturii și a activităților vocaționale prin diversificarea proiectelor și a programelor pentru pregătirea vocațională a studenților în domenii precum: muzică, dans, arte vizuale (pictură, fotografie), literatură, conceperea și editarea de cărți și reviste. Să nu uităm nici de programele de incluziune socială pentru studenți și tineri.

C.S.: Cum vedeți viitorul: ce loc va ocupa Casa de Cultură a Studenților într-o lume care este tot mai tehnologizată?

F.M.: Lăsând la o parte politica noastră cultural-artistică, de câțiva ani promovăm și o politică de sustenabilitate și, bineînțeles,

de tehnologizare. Este absolut necesar și tinerii solicită aceste lucruri. Sălile de conferințe au fost dotate, atât cât a fost posibil din punct de vedere tehnic, cu toate cele necesare pentru desfășurarea evenimentelor în condiții optime. Dacă nu ai cadrul și structura corespunzătoare, nu poți cere să ai un act cultural sau să oferi un act educativ de calitate. Deoarece gestionăm și o sală de spectacole de peste 800 de locuri, ea presupune investiții permanente, care sunt foarte costisitoare, și multe alte costuri.

C.S.: Unde vă vedeți peste alți zece ani?

F.M.: Mereu îmi doresc provocări, în sensul bun, iar ca om să am parte de o continuă evoluție. Totuși, nu tot timpul este cum îți dorești. Nu mi-am imaginat niciodată că voi sta zece ani la Casa de Cultură, dar iată că au trecut atât de repede. Cine știe unde voi fi, poate tot la Casa de Cultură a Studenților sau poate într-un alt loc unde să pot fi un model și un reper pentru oameni.

a consemnat Cecilia Stoica

„Casa de Cultură a Studenților poartă numele fiecărui student care i-a trecut pragul.”

Interviu realizat cu ing. Silviu Corpodean, directorul fondator al revistei SEMN/ Atelier de text și imagine.

În primăvara anului 2003 se edita și tipărea primul număr al revistei. În vara aceluiași an, la Costinești, ea a fost prezentată pentru prima dată publicului studentesc în cadrul Galelor studentești. Lansarea oficială a avut loc în data de 10 decembrie 2003 la Casa de Cultură a Studenților în sala Europa de la etajul trei. Evenimentul a fost unul memorabil.

Atelier Editorial

Reper

CECILIA STOICA: V-ați asumat conducerea Casei de Cultură a Studenților în toamna anului 2002. Ce v-a motivat alegerea?

SILVIU CORPODEAN: Dragostea mea pentru Casa de Cultură. Dacă ceva mi-a fost drag în viața aceasta – după familie, desigur – a fost această casă. M-a impresionat, în primul rând, pentru că ea fusese construită pentru studenți. În al doilea rând, pentru că în anul 1970, când am venit la Cluj, am descoperit libertatea într-un regim căruia i se spunea totalitar. În interiorul ei am simțit pe atunci că sunt tânăr, liber, voios și frumos.

C.S.: Care au fost punctele importante ale Programului managerial pe care l-ați propus?

S.C.: Din prima mea zi acolo, mi-am dat seama că, după studenția mea, în Casa de Cultură nu au mai fost făcute investiții și nici nu s-a mai întâmplat nimic care să o ducă mai departe. Când am intrat prima dată ca director în secretariat, am găsit pe telefon un dispozitiv din tablă cu lacăt care nu permitea utilizarea lui decât cu aprobarea directorului. Am făcut un film care prezintă în detaliu starea spațiilor din interior preluate. Filmul îl voi pune într-o zi la dispoziția cuiva care va dovedi că iubește la fel de mult acest loc precum l-am iubit eu.

Primul gând a fost cum să facem din Casa de Cultură un loc în care să se producă niște venituri pe care să le investim ulterior în programe studentești. Așa a început aventura mea de a găsi idei sau chiar ideea. La început a fost una, totuși, apoi au urmat altele cu ajutorul cărora am repus atunci instituția pe traiectoria modernizării.

C.S.: Cum era Casa de Cultură când ați preluat-o? Ce îi lipsea cu precădere?
S.C.: În afară de atmosferă, dacă e să vorbim de infrastructură, clădirii îi lipsea totul. Am schimbat toată instalația electrică, instalația sanitară, adică tot ce ținea de funcționalitate. Cu excepția sălilor dedicate unor ateliere și cercuri specifice, toate au fost modernizate și reamenajate, devenind astfel multifuncționale. După ce am adunat picătură cu picătură bani, am renovat Casa din punct de vedere structural. Aș aminti doar faptul că am scos din subsol cazanele prin care se făcea încălzirea. Din cauza unei posibile explozii, instalația ar fi putut să afecteze rezistența clădirii.

C.S.: Legat de lucrătorii pe care i-ați găsit, știu că destul de repede ați infuzat Casa de Cultură cu oameni tineri având diferite specialități.

S.C.: Atunci când te duci undeva și faci o fotografie a momentului, te gândești cum poți ameliora. Ai nevoie de stabilitatea pe care o primești de la cei mai în vârstă care cunosc locul, dar ai nevoie și de noutatea care nu poate să vină decât de la tineri. Lucrul s-a întâmplat: mulți oameni tineri au venit foarte repede lângă mine și au înțeles ce vreau să facă și chiar au făcut.

C.S.: Care a fost obiectivul cel mai important pe care l-ați și realizat?

S.C.: Să fac multifuncțională Casa și să o redau studenților în totalitate și în conformitate cu noile lor dorințe și cu noile structuri organizatorice. Nu mai era o structură rigidă de tipul celei de dinainte de 1989, iar tinerii doreau să aibă acces la resurse, care trebuiau obținute, urmând ca inovația să vină fără efort. Tinerii sunt mult mai buni decât noi, așa și trebuie, de fapt, să fie. Accentuez: Casa trebuie să le aparțină întru totul studenților. În acea perioadă, ea se afla sub tutela Ministerului Educației. Astăzi, clădirea aparține Primăriei, iar din punctul de vedere al administrației și al activităților este supusă unei structuri din partea ministerului nu știu care, deoarece fiecare structură de nu știu care și nu știu care fel a fost creată în funcție de interesele politice ale unora. Astfel că ea a tot fost mutată. Locul ei este la Ministerul Educației, dar într-o structură separată în cadrul Ministerului, deoarece Casa nu poate fi a cuiva, iar activitățile, ale altcuiva.

C.S.: Vorbiți-ne despre Centrul de presă studențescă.

S.C.: El fusese inexistent la venirea mea. Am revitalizat nu doar presa studențescă, ci și radioul studențesc. Ca student, am găsit un radio studențesc care difuza emisiuni și

dedicații muzicale în complexele studențești ale Clujului. Îmi amintesc că era la modă. Ca director, am avut parte de întâlnirea cu un tânăr jurnalist, Sebi Hetea, căruia i-am dat aripi și care chiar a zburat, făcând o treabă foarte bună. Păstrez și astăzi la mine, cu titlu de patrimoniu al Casei de Cultură a Studenților, o colecție impresionantă de CD-uri cu emisiunile studențești difuzate la acea vreme la CD Radio duminica seara. Emisiunea se numea „Studenți pe unde”.

De asemenea, a apărut o colegă tânără care mi-a spus odată că ar trebui să fim văzuți cu ceea ce facem în Casa de Cultură a Studenților. Cea care mi-a deschis ochii se numea Cecilia Stoica. Așa că am început să publicăm în ziarul „Făclia” ce și cum organizăm.

Un băiat inimos, Florin Șomodi, a pus pe picioare un ziar studențesc, dar continuarea Centrului de presă a constat într-o revistă care trăiește și astăzi, și anume SEMN.

C.S.: Vorbiți-ne despre modernizarea clădirii.

S.C.: Clădirea nu mai putea funcționa în stadiul în care am găsit-o. Din punct de vedere structural, ea este foarte bine organizată scopului pentru care a fost făcută. Ea nu provine dintr-un patrimoniu existent, iar apoi reconvertită, ci a fost construită și dedicată anume studenților. Tehnic, ea era conformă cu instalațiile electrice, sanitare și de încălzire de la nivelul anului 1960. S-au refăcut toate acestea, dar am instalat și o rețea de Internet și de wireless de mare viteză. În sine, tema este foarte lungă, fiindcă o clădire de această factură nu este renovată într-un an, nici în șase luni, ci în timp, iar totul pleacă de la concept. De vreme ce clădirea nu era locuită în permanență și nici în întregime, ne-am gândit atunci să o încălzim pe sectoare: fiecare, când vine, să-și facă climatul. Așa am reușit să avem costuri mici și confort mare.

În plus, din dorința de a crea o sursă de venit, am amenajat un centru de congrese și conferințe. I-am spus „sala Europa” pentru că ne îndreptam spre Uniunea Europeană, iar la inaugurare urmau să participe miniștrii din vremea aceea care erau clujeni legați sentimental de Casă din perioada studenției domniilor-lor: Vasile Dâncu, Ioan Rus și Vasile Pușcaș, negociatorul șef pentru aderarea României. Atât aceștia și alți miniștrii, cât și prim-miniștrii și chiar șefii de țară care au trecut pe aici au apreciat lucrările de modernizare și eforturile de promovare ale acestei instituții emblematice pentru Clujul universitar, promotor al educației, culturii și civilizației.

C.S.: Ce v-a determinat să inițiați proiectul MaiFest?

S.C.: Proiectul MaiFest a fost ultima haină

frumoasă pe care Casa de Cultură a Studenților mi-am dorit să o aibă asemenea aceleia cu care te duci de Paște și de Crăciun la biserică. Știți, în cultura noastră, mai ales pentru cei care venim din mediul rural, frumusețea trebuie să fie apanajul sărbătorii. Ca atare, am vrut să fie sărbătoare nu doar de Paște și de Crăciun, ci în fiecare moment. MaiFest-ul a fost un eveniment pe care puțini l-au sesizat, dar care a adus pe scena Casei un festival al Institutului internațional de teatru al UNESCO. La Cluj au fost prezente cele mai mari școli de teatru din lume care, alături de ai noștri din România, au făcut un lucru remarcabil despre care, cândva, se va vorbi într-un remember minunat. Luna mai a fost plină de teatru, fiindcă, în afară de teatrul studentesc, pe scena Casei au defilat toate teatrele din București cu piese memorabile. A participat o pleiadă de actori și de regizori pe care nu i-am avut niciodată ca oaspeți și pe care nici nu-i vom mai avea, de vreme ce mulți dintre aceștia nu mai sunt printre noi.

Trebuie să aduc un elogiu echipei care a lucrat atunci cu mine, tineri de o factură excepțională. Între timp, unii dintre ei au plecat, iar alții au rămas, Casa fiind ca un fluviu care tot curge. MaiFest a fost ceva unic pentru vremea aceea pentru că am reușit să adunăm laolaltă școli de teatru de pe trei continente. Îmi amintesc că rectorul Academiei de Teatru din Sankt Petersburg, care a fost la eveniment, în seara în care l-am condus la tren, mi-a făcut cel mai mare compliment pe care l-am auzit vreodată

despre mine. La despărțire s-a întors către mine și mi-a spus: „Ești normal”. Am rămas uimit și m-am bucurat că sunt normal.

C.S.: Cu ce sentimente ați început mandatul de director și ce sentimente vă încearcă acum, când vă reamintiți de acele momente?

S.C.: Când te îndrăgostești, cred că vrei tot, să faci absolut totul. Apoi, vezi că e mai greu. Casa, repet, a fost dragostea vieții mele, în afara familiei. Îndrăgostit fiind, aveam convingerea că voi întreprinde cu desăvârșire totul. Pe măsură ce conștientizăm situația, mai ales pe cea financiară, lucrurile se dovedeau tot mai dificile, fiindcă mă condiționau în privința multor proiecte. Nu e vorba că nu a fost realizat adesea câte ceva important și frumos, dar a fost cu eforturi considerabile, mai ales în condițiile în care mă dăduseră afară ca director, ca mai apoi să revin, apoi iar m-au dat afară și iar am revenit. Întotdeauna am simțit că am o obligație de a sprijini Casa și de a o duce mai departe.

C.S.: Când tehnologia a avansat atât de mult, credeți că pentru tinerii și studenții de astăzi mai este o oportunitate acest așezământ?

S.C.: Nu știu dacă este o oportunitate, dar este o mare obligație de a o cunoaște, de a o proteja și de a o păstra. Pericolul pentru Casa de Cultură a Studenților este stabilirea în ea a unor instituții ale administrației locale, ceea ce ar duce la plecarea automată a studenților din interior. Ar fi cel mai grav lucru care i s-ar putea întâmpla Casei și nu numai Casei, ci

și Clujului. Orașul trebuie să fie foarte atent la ceea ce înseamnă acest așezământ, care este simbolul libertății și al creației. Fiecare tânăr dăruit cu fiorul creației culturale de orice fel a avut posibilitatea să și-l cultive, să și-l exprime; unii și-au descoperit talentele în acest cadru și pe parcurs s-au îndrăgostit ca mine de Casă. Din 1960 atâtea și atâtea generații studentești s-au bucurat și au bucurat alte suflete prin faptele lor de creație artistică. Au crescut frumos și și-au modelat caracterul, devenind oameni excepționali.

C.S.: Pornind de la actualul context, care poate fi viitorul acestei instituții de cultură?

S.C.: Cel pentru care a fost creat de la bun început. Noi vorbim acum despre etape din istorie pe care cel mai simplu este să le renegăm și să le condamnăm. Dar Casa de Cultură a Studenților a fost ridicată în 1960 după o vizită a unor demnitari ai României din vremea respectivă. Ei au hotărât într-un loc central, cât mai aproape de cămine și de Universitatea Babeș-Bolyai, să creeze un spațiu cultural destinat studenților. Asta și trebuie să rămână. În timp, este firesc ca lucrurile să se modifice: nu mai avem mașini de scris, avem calculatoare; nu mai avem biblioteci fizice, avem Internet și găsim informațiile acolo. În schimb, niciodată nu ne vom pierde dragostea pentru cea mai frumoasă perioadă din viața unui om, și anume studenția. Din student în student, din generație în generație, Casa trebuie să rămână a acestora. Aici studentul clujean trebuie să se regăsească acasă, cu tot ce-i trebuie: și cu proprietate, și cu activitate;

în sfârșit, cu trecutul, cu prezentul și cu viitorul.

C.S.: În urmă cu 20 de ani, apărea sub egida CCS revista SEMN. Aveați o legătură directă cu acest proiect.

S.C.: Dacă de la început a fost sau nu doar ideea mea, am înfăptuit-o în orice caz împreună cu Cecilia Stoica. Am fost cel care am inițiat proiectul, așa că mă consider în continuare directorul fondator al revistei. Pentru prima dată în istoria Casei a apărut o publicație care și-a dobândit existența prin ISSN, iar de atunci încă trăiește. În ciuda greutăților, a aparițiilor mai frecvente sau mai puțin frecvente, în ea veți găsi ceea ce este mai frumos în studenție: bucuria de a scrie, de a desena, de a picta, de a dansa, de a face orice îți creează starea de libertate. Au fost mai multe discuții despre cum să se numească. În cele din urmă, am agreat ideea de a o intitula SEMN. A devenit un mare semn de bucurie pentru studenții creatori din Cluj, deci cred că ar trebui păstrată. Acum, la vârsta de 66 de ani, pot să vă mărturisesc că, pentru mine, de la prima întâlnire, Casa a fost un semn ori chiar semnul. Pot spune că în studenție m-am mutat în ea, atât de mult o frecventam.

Cred că semnul care trebuie să rămână este studentul clujean, iar el trebuie slujit nu numai de Casa de Cultură, ci de toate instituțiile statului român, de toate ONG-urile, de toate universitățile din Cluj. Casa nu trebuie să aparțină niciunei universități, ci trebuie să rămână de sine stătătoare,

deoarece studenții vor ști întotdeauna ce să facă cu ea.

C.S.: Ce gânduri vă încearcă când vorbim de această Casă?

S.C.: Ea este, simplu vorbind, un reper geografic în oraș, dar nu cred că există vreun student care să nu știe unde sau ce este ea. Am întâlnit, totuși, oameni care nu știau pentru că nu au fost niciodată aici. De peste 50 de ani, eu însă mă gândesc cu aceeași bucurie la instituția aceasta!

Aici aș face un scurt comentariu: după părerea mea, Casa de Cultură a Studenților din Cluj-Napoca nu trebuie să poarte niciun alt nume decât acesta, fiindcă nu a fost făcută pentru un anumit om.

Am cunoscut medici care, studenți fiind, au participat ca voluntari („munca patriotică”) la construcția clădirii. Imaginați-vă că pe cărămizile din pereți sunt amprentele lor. E un simbol aparte ca acele cărămizi să poarte amprentele unei generații de studenți. Chiar persoana cu care am vorbit își are amprentele în zid, fiindcă a fost din prima promoție „Iuliu Hațieganu”. M-a impresionat foarte mult. Nu întâmplător și pe revista SEMN se află o amprentă. Noi trăim printre simboluri și avem parte de emoții. Indiferent de nivelul tehnologic la care oamenii au putut ajunge la un moment dat, ei au condus lumea făcând apel la ele.

Mă bucur că sunt câteva lucruri care au continuitate, cel mai bun exemplu fiind Mărțișorul. Nu sunt de neglijat nici trupele de teatru, revista SEMN sau diferitele formații artistice de genuri diferite, deoarece toate au avut instructori extrem de inimoși. Ei nu au cerut niciodată nimic altceva decât să-i ajute pe copiii care ziceau că știu și că pot, iar pe aceștia din urmă o să-i găsiți în România și în lumea întreagă. Au loc întâlniri extraordinare ale Mărțișorului în lume cu foști membri. Îmi amintesc de un turneu în Mexic la un mare festival când Mărțișorul tocmai se producea pe o scenă mare. Lângă ea, am văzut două fete foarte frumoase plângând. După spectacol au venit să ne îmbrățișeze și să ne spună că sunt două foste dansatoare de la Mărțișorul. Impresionant!

Am reușit ca director să duc pentru prima dată Mărțișorul în China, Mexic și America. Nu mi-am propus la Polul Nord sau Polul Sud, fiindcă nu puteau dansa la temperaturile de acolo. I-am dus ca să fie văzuți. Îmi amintesc de o masă dată mărțișorenilor în Las Vegas de către Lia Roberts, care era consul onorific al României în statul Nevada. A auzit că Mărțișorul este pentru șase ore în Las Vegas, așa că a venit. A fost generoasă cu noi și noi ne-am bucurat foarte mult.

Acesta este un exemplu referitor la Mărțișorul, dar la fel putem vorbi despre celelalte formații studențești ale Casei și

nu numai. Casa a fost gazdă bună pentru toate formațiile studențești de la Politehnică, UBB, Agronomie și Academia de Muzică. De asemenea, dacă cumva ne amintim de oamenii inimoși care și-au pus viața alături de copiii pe care îi învățau și îi sprijineau să facă performanță, poate la o aniversare – care nu trebuie să fie îndepărtată – îi vom invita pe câțiva dintre cei care au fost să spună, cu titlu de istorie, cum a fost și, mai ales, de ce a fost. Pentru că, într-un sistem numit totalitar, era un loc în care puteai respira.

C.S.: Ce le transmiteți celor care gestionează în prezent Casa de Cultură a Studenților?

S.C.: Simplu: să o păstreze pentru studenți, nimic altceva; totul va veni de la sine. Societatea se organizează, se reorganizează, se destramă, devine. Viața nu a creat-o omul și nici nu o s-o oprească el. Dorința mea este nu pentru actualii, ci pentru viitorii directori care o vor conduce, iar viitorul ăsta să fie lumină. Lumina pentru societatea din Cluj se numește studenție.

a consemnat Cecilia Stoica

Semn Editorial

Reper

Semn despre SEMN

Douăzeci de ani, nenumărate clipe! Ce greu este să vorbesc despre SEMN! Ce ușor este să vorbesc despre SEMN! Am privilegiul să fi fost și martor, și participant la făuririle SEMN-ului: de la inițierea lui, în 2003, datorată dlui Silviu Corpodean – vizionarul director al Casei de Cultură a Studenților din Cluj-Napoca –, și până acum, la ceasul aniversar, păstorit, tot vizionar, de către actualul director, dl Flavius Milășan! Să am privilegiul de a-i cunoaște, admira și aprecia pe Cici (Cecilia Stoica) – redactoare-șef, inima aprigă și harnică a șirului de SEMNE, Para-SEMNE și REPERE – și pe Victor Măruțoiu, redactorul-șef adjunct, ce s-a alăturat echipei, benefic și din mers. Dar poate cel mai mare privilegiu a fost și este să fiu îngăduit alături și chiar în miezul alăturărilor de studenți care au vrăjit întrupările și închipuirile de SEMN, Para-SEMN, REPER și nenumăratele închegări de evenimente artistice, calificate, curajoase, novatoare, originale, autentice, năzdrăvane chiar, generate sub semnul revistei și al entuziasmului și prieteniei.

SEMN-ul | *Atelier de text și imagine* este unic de la conceptul novator și până la conjugarea de măiestre și năstrușnice agregări de graphic design și ilustrații în care au fuzionat calitatea exemplară cu experimentul cel mai îndrăzneț. SEMN-ul | *Atelier de text și imagine* este unic prin excelența și originalitatea articolelor, interviurilor, eseurilor și textelor literare care și-au găsit loc în cuprinsurile lui. SEMN-ul | *Atelier de text și imagine* este unic, în sfârșit, prin faptul că a generat o adevărată școală a publicisticii novatoare. Dacă ar fi fost să participe la un concurs al celor mai prestigioase reviste din România, SEMN-ul ar fi binemeritat locul 1 (cel dintâi). Nu a fost cazul ca o astfel de participare să aibă loc și, de fapt, nimeni din echipa SEMN-ului

nu și-a propus așa ceva. A fost de ajuns că SEMN-ul exista și că (obicei, mai ales studentesc) se hărnicia la el până în ultima clipă a intrării sale în tipografie.

Este greu și ușor să vorbesc despre SEMN! Este greu, căci, specific studenției, studenții vin și pleacă. Rămâne în urmă dulce-amarul despărțirii de ei, de prima echipă redacțională, de a doua echipă, de a treia echipă... și tot așa, până acum. Este ușor, totuși, deoarece roadele coapte ale aflării împreună la întruparea și închipuirea de SEMN nu cad din pomul roditor, în succesivele toamne, ci se aștern în suflet. Este de adăugat faptul că, pe lângă studenți, la elaborarea și redactarea de SEMNE, Para-SEMNE, REPERE și încununarea lor prin *MaiFest*-ul din 2008 au participat autori, coautori, colaboratori, prieteni, suporteri, absolvenți, actori, activiști și specialiști din varii domenii ale culturii și artelor. Izvorul principal, pe lângă celelalte izvoare din spațiul național și internațional, care a alimentat și inspirat SEMN-ul, vlăstarele-publicațiile lui și evenimentele de sub egida sa, au fost activitățile cercurilor și formațiilor Casei de Cultură a Studenților și ale nenumăratelor și valoroaselor evenimente generate și gestionate de aceasta. Regretul candid și dulce-amar se datorează faptului că numărul de acum al SEMN-ului, numărul aniversar, are doar 60 de pagini, iar mie și nouă, semniștilor trecuți, prezenți și viitori, ne-ar trebui un SEMN aniversar cu sute și sute de pagini pentru a oglindi, mărturisi și împărtăși poveștile, întâmplările și minunatele aventuri datorite de șirul de SEMNE.

Prof. univ. dr. Dorel Găină,
Cluj-Napoca, capăt de 2023

Redacția primului număr al revistei SEMN – 2003

Director: ing. Silviu Corpodean
 Redactor șef: Cecilia Stoica
 Art director: Răzvan Mihai Florea
 Concept Design: Conf. univ. dr. Dorel Găină
 Redactori: Leon Marțincu
 Cristian Citre
 Ovidiu Pânzariu
 Ileana Brote
 Florin Cotelea
 Mihai Radu Rău
 Marina Cordun
 Daciana Cozma
 Grațian Moldovan
 Adrian Dohotaru
 Fotografii: Răzvan Mihai Florea
 Silvana Szalkay
 Adrian Sabău
 Călin Ilea
 Florin Șomodi
 Vlad Fischer
 G+G
 Corectura: Ovidiu Pânzariu
 Cristian Citre

Studenți colaboratori SEMN, REPER, MaiFest

Anca Radu
 Raluca Sfetcu
 Oana Corsiuc
 Dana Iliescu
 Gabriela Șomlea
 Anca Pintilii
 Iulia Budașu
 Mihaela Comșa
 Raul Ștef
 Paul Heniș
 Adina Horodincă
 Flaviu Moldovan
 Raymond Bobar
 Ionela Mihuleac
 Violeta Radu
 Vlad Lazin
 Adi Cimpoeșu
 Anca Chindean
 Lavinia Vidrean
 Eugen Savinescu
 Andrei Budescu
 Tudor Cucu
 Sebi Hetea

Memo Semn

Ovidiu Opaît
 Cătălin Precup
 Sorin Baci
 Alina Bondrea
 Laura Giurgiu
 Oana Oniț
 Mira Marinceș
 Andra Motreanu
 Mădălina Surducan
 Roxana Pop
 Dan Tămaș
 Cătălina Pinte
 Andreea Leau
 Adelina Câmpean
 Adina Rafailă
 Andreea Vanea
 Andrei Torje
 Ana-Maria Manac
 Ioana Enescu
 Paul Bucovesan
 Andrei Bârză
 Ștefan Bădulescu
 Corina Drăgan
 Ovidiu Gordan
 Milena Surducan
 Ana Miu
 Dan Ardelean
 Daniel Robu
 Loredana Lupea
 Mihai Ciama

Monica Hrință
 Tothpal Tomi
 Cristina Bogdan
 Ioana Simona Muscan
 Vlad Comșa
 Lupsha Jude Vasile
 Mihaela Bidilică
 Letiția Crăciun
 Petra Penciucescu
 Larisa Crăciunaș
 Tanczos Andras
 Radu Sălcudean
 Alina Staicu
 Marius Rus
 Daniel Apetrii
 Falvius Pătrunjel
 Irina Dumitrașcu
 Ana-Maria Huluban
 Roni Pintilie
 Alexandra Mureșan
 Mihaela Pop
 Barbu Trestian
 Radu Goia
 Andreia Sămpăleanu Cișmașiu
 Andrei Cotrău
 Szabo Nora
 Cristina Ciuhan
 Carmen Motreanu
 Cristian Socaciu
 Spinei Marie

Colaboratori din 2012

Marius Crișan
Ioana Fofiu
Filip Antoniu
Alexandru Truță
Ema Motrescu
Andrei Hîngan
Cristina Deva
Larisa Stan
Thomas Poledna
Andreea Olah
Iulia Moraru
Norbert Nemeș
Lorena Pintilie
Paul Cherecheș
Cătălina Gherda
Roberta Nica
Ana-Maria Tomi
Nadina Varvariuc

Membrii de onoare cu titulatura din 2003-2007:

Conf. univ. dr. Dorel Găină
Conf. univ. dr. Feleki Karoly
Conf. univ. dr. Ovidiu Pecian
Lector univ. Adrian Barbu
Dr. Amalia Lumei
Lect. univ. dr. Diana Drăgan Chirilă
Lect. univ. dr. Andor Komives
Lect. univ. dr. Feleki Istvan
Asist. univ. dr. Andrei Budescu
Călin Ilea
Drd. Oana Pop
Radu Ilea Alina
Bondrea Crina Prida
Prof. univ. dr. Iosif Viehmann

Susținători ai activităților de la SEMN (*VIZUALIA* etc.)

Prof. univ. dr. Marcel Muntean
Prof. univ. dr. Ioan Sbârciu
Prof. univ. dr. Radu Moraru
Prof. univ. dr. Elena Basso Stănescu
Prof. univ. dr. Andreea Mogoș
Prof. univ. dr. Elena Abrudan
Lect. univ. dr. Oana Ometa
Conf. univ. dr. Mara Rațiu
Prof. univ. dr. Kudor Duka Istvan
Conf. univ. dr. Ioana Olăhuț
Lect. univ. dr. Andrei Ciurdărescu
Lect. univ. dr. Cristian Gabriel Lăpușan
Prof. univ. dr. Bencze Laszlo
Prof. univ. dr. Daniela Chiorean
Conf. univ. dr. Claudiu Câdea
Conf. univ. dr. Alice Andreea Iliescu
Conf. univ. dr. Tudor Jucan
Conf. univ. dr. Răzvan Anton
Lect. univ. dr. Monica Diana Dan
Prof. univ. dr. Eugen Moritz
Conf. univ. dr. Eugen Savinescu
Conf. univ. dr. Andrei Budescu
Conf. univ. dr. Kallo Angela
Conf. univ. dr. Diana Drăgan Chirilă
Conf. univ. dr. Irina-Dora Măgurean
Lect. univ. dr. Alexandru Rădulescu
Lect. univ. dr. Ștefan Bădulescu
Conf. univ. dr. Anamaria Felicia Tomiuc

MemoReper

20 de ani de SEMN, prin imagine și text

De 20 de ani bat străzile Clujului, de 20 de ani privesc cum se schimbă pavaje, bănci, clădiri, oameni. De 20 de ani observ cum se scriu și se rescriu povești din priviri și din vorbe. Un singur lucru rămâne constant. De fiecare dată când trec prin fața Casei de Cultură a Studenților, mă opresc și privesc în sus, uneori superficial, recunosc, ca un simplu trecător ce își îndreaptă ochii spre afișele ce acoperă clădirea. De cele mai multe ori, însă, privesc cu nostalgie. Îmi aprind o țigară, exact ca atunci, și retrăiesc momentul în care am pășit pentru prima dată în Casa de Cultură. Impunătoare, pe vremea aceea, în ochii unui pseudo-copil.

Am început pe ritm de teatru, sub îndrumarea unui artist complet, și anume Radu Țuculescu. Am făcut parte din universul lui Boris Vian, am râs, nu am plâns, am învățat. Am ajuns, vrând-nevrând, la ședințe alături de regretatul maestru Dumitru Fărcaș, am făcut sport pe scările Casei de Cultură, mi-am făcut prieteni și am cunoscut o lume creativă din care nu voiam să plec vreodată. Lăsați SEMN-ul să vină la mine!!!

Și apoi a fost SEMN! A fost Cici, a fost maestrul Dorel Găină. Mereu au fost Cici și Dorel. Și SEMN-ul. Iar eu încep să aberez ca în vremurile bune. Țin minte că eram la facultate când a venit domnul profesor Dorel și mi-a înmănat un exemplar. „Să pregătești un material pentru ediția viitoare. Imagine și text.” Să îndrăznesc, să nu

îndrăznesc? Și-am îndrăznit. Vreau să cred că am lăsat și eu un semn pe undeva prin imagine și text. Altfel, nu se poate. Semne a lăsat și Festivalul Internațional de Teatru *MaiFest*. O pregătire ca la carte: nervi întinși la maximum, limbi vorbite necunoscute nouă, febră musculară, prize ocupate de încărcătoarele aparatelor foto și, bineînțeles, Cici, la cote maxime. Fotografii, articole și REPER. Mai țineți minte REPER? Am fost și spectatori, și reporteri, și fotoreporteri, și fani în același timp. Am fost studenți! Am avut ocazia să întâlnim actori minunați și să stăm de vorbă cu ei, nu ca de la actor la reporter, ci de la om la om.

Nu am uitat niciodată vorbele marelui actor Marius Manole: Dacă nu aș fi urmat actoria, m-aș fi făcut chelner. Greu găsești un chelner care să zâmbească. M-aș fi făcut chelner ca să zâmbesc mereu (nu e chiar mot-à-mot, au trecut ani mulți). Au urmat expoziții și spectacole. Mult prea multe ca să le pot enumera. Dar au rămas parte din mine. Casa de Cultura a Studenților: aici am crescut...

Vreau să cred că, după 20+ de ani, SEMN încă își mai lasă amprenta asupra Clujului prin imagine și text.

20 de ani... Și eu m-am schimbat, dar încă am rămas un pseudo-copil, cu SEMN-ul în suflet.

Adelina Câmpean

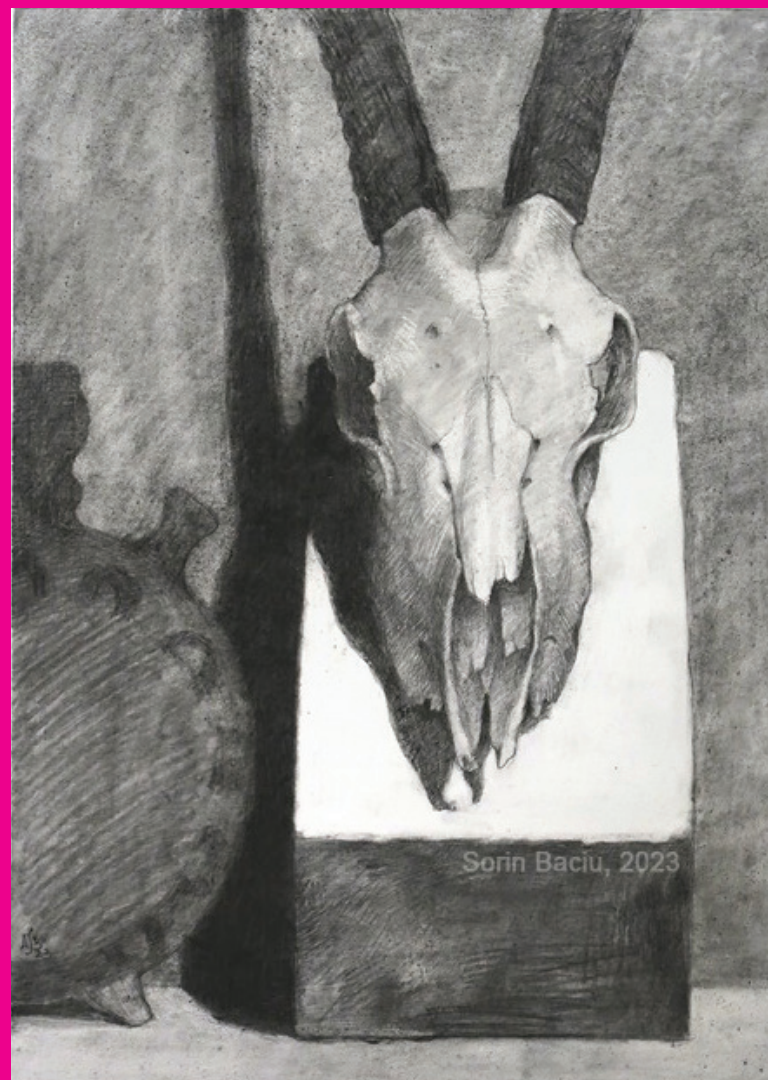
20 de ani de la colaborarea la *SEMN*

Îmi vine cu greu să cred că au trecut 20 de ani de la colaborarea la *SEMN*, prima mea experiență cu ceea ce înseamnă construirea unei publicații alături de oameni faini.

Într-un fel, ar trebui să nu fiu atât de surprins: trecerea acestor ani se simte în freamătul creativ al palmelor și a schimbat gustul cafelei. Imediat după reîntoarcerea în Suceava, mi-am început cariera didactică trecând prin experiența predării educației artistice în mai multe colegii, printre care și *Colegiul de Artă* pentru câțiva ani. M-am oprit însă asupra predării studiului desenului și picturii la Școala Populară de Artă *Ion Irimescu* din Suceava, unde sunt și în prezent.

Experiența colaborării la *SEMN* a continuat în Suceava mai întâi făcând revista clasei mamei mele, revistă care avea să se bucure de un premiu special pentru auxiliare didactice, apoi ilustrând patru numere din revista *Bucovina Literară*, iar anul trecut am scos un album cu desene făcute fie prin baruri, alături de ceașca cu cafea, fie în ieșiri creative cu elevii, organizate prin oraș sau împrejurimi. S-au scurs 20 de ani cu participarea la mai mult de 52 de expoziții de grup și personale deopotrivă, timp în care am privit cum unii elevi încep studii de artă în țară și prin alte colțuri de lume.

Un interval de 20 de ani plini de întâmplări și activități printre care și schimbarea lui „nu sta pe telefon în timpul orei” în „stai pe telefon în timpul orei”, iar în loc de „bună ziua, elevi”, „se aude? Merge?”.

Un telefon neașteptat de la Cici (Cecilia Stoica), prilej cu care mă întreba dacă vreau să particip la o reuniune cu vechii membri ai redacției revistei *SEMN* și căreia i-am răspuns cu entuziasm, m-a pus în situația de aluneca într-o călătorie *down memory lane*. În locul unui sejur liniștit, s-a dovedit că m-am îmbarcat într-o veritabilă aventură urmărind cărările încurcate ale memoriei afective și, apoi, pe cele conceptuale ale înseși ideii de a privi în urmă pentru a (re) trasa de la distanță, față de propriului trecut, harta propriei deveniri.

Nevoia simbolică de a face un bilanț al timpului ce a trecut capătă o cu totul altă dimensiune și un nostalgic gust dulce-amar atunci când cifrei 1 îi urmează cifra 5. Nu este un an ce a trecut, ci sunt cincisprezece. 15 ani au trecut de când am intrat pentru prima oară în redacția revistei *SEMN*. 15 ani reprezintă o etapă de viață, un mare ciclu. Și, ca orice mare ciclu, are nevoie de o încheiere simbolică. Să pornim deci la drum.

Sentimentalismul tandru al privitului în urmă pare benign și poteca pe care mergi e luminată de un soare blând de după-amiază, însă la orice cotitură se poate ascunde o râpă adâncă a intensității emoționale, a unui dor surd de tine-cea-copilă-care-avea-atâtea-posibile-deveniri-înainte, atâta deschidere și vitalitate, și emoție, și spaimă, și mirare în fața lumii. Atâta preaplin, chiar dacă te luptai cu multe nesiguranțe. Atâta posibilități încă neexplorate, atâtea lucruri de făcut și atâția oameni de cunoscut.

Și apoi îți dai seama că toate lucrurile pe care le-ai făcut și oamenii pe care i-ai cunoscut te-au făcut cine ești astăzi. Și îți aduci aminte de după-mesele efervescente în care abia apucaai să înșfaci reportofonul de la vreun coleg înainte să fugi pe scări în jos pentru a lua un interviu regizorului sau actorilor după piesa tocmai încheiată, pentru ca pe urmă să fugi la următoarea. Efervescenta festivalului *MaiFest*. Efervescenta întâlnirilor și bucuria descoperirii formelor pe care le poate îmbrăca expresia artistică. Efervescenta

Atelier de text și imagine: o călătorie în timp și sine

NemoReper

Înainte marilor întâlniri cu oameni pe care îi admirai.

O rafală de vânt te destabilizează și soarele este acoperit de nori. Uneori, marile întâlniri sunt mari dezamăgiri. Dar vremea este schimbătoare, ca la munte, și curând soarele strălucește din nou, dar de data asta pașii îți sunt parcă mai precauți. Curând însă peisajul se schimbă și te arunci din nou înainte. Deadline-uri pentru micuța ta rubrică din suplimentul de cultură Reper, deadline-uri de care te plângi „ca un om mare”, dar de care ești în secret mândră și te bucuri pentru că nu-ți lasă timp să zăbovești cu monstruții nesiguranței prea mult. Bucuria că faci parte din ceva ce te va ajuta să crești, bucuria față de aventurile ce vor urma să vină. Te uiți încrezătoare la colegii tăi și privești vârfurile din zare: puteți ajunge pe oricare dintre ele!

Desigur, drumurile voastre s-au despărțit odată cu trecerea timpului, iar viața ta nu arată chiar cum ți-ai imaginat. Întâlnirile voastre v-au amprentat însă destinele. Acum, reparcургând în sens invers traseul,

începi să vezi un fir roșu: ba mai mult, oprindu-te să completezi harta pe care te-ai hotărât să o desenezi, începi să vezi punctele de cotitură și reperele care ți-au ghidat următoarele călătorii. (Să fie întâmplător faptul că logoul revistei e tocmai o amprentă străbătură de un fir roșu?)

Și acum ești aici, la 15 ani distanță de când ai pășit pentru prima dată în redacția *SEMN*, și râzi când îți dai seama că sintagma-subtitlu a revistei, și anume „atelier de text și imagine”, te-a urmărit întreaga viață, că interesele tale s-au înmănuncheat în jurul explorării textului și a imaginii, a scrisului și a artei vizuale și că, în continuare, ceea ce faci este un continuu „atelier de text și imagine”. Că, de fapt, nu ai părăsit niciodată drumul și că, mai mult, e posibil ca această primă mare călătorie să ți-l fi înscris undeva în psihic.

Și mă hotărâsc să pornesc din nou la drum.

Mădălina Surducan

Antememo

O școală de presă „altfel”: 50 de ani de la apariția revistei „Napoca Universitară”

Povestea poate începe în Clujul anilor '50 ai veacului trecut. Un Cluj care, la fel ca întreaga Românie, trăia „în miezul unui ev aprins”, în fapt un deceniu negru, un deceniu obsedant, al abuzurilor și al răfuielilor politice de tot felul! Abuzuri, răfuieli și epurări! Era vremea în care din universitățile clujene erau alungați mulți dintre cei mai valoroși dascăli, care, firește, nu se mai potriveau cu „vremurile noi”! A fost și cazul lui Lucian Blaga, strălucitul profesor, academician, diplomat, filozof, eseist, poet, dramaturg, traducător și jurnalist, care s-a retras în ultimii săi ani de viață ca bibliotecar și cercetător al Institutului Academiei, într-un ungher al Bibliotecii Centrale Universitare, „bârlogul”, cum avea să-i spună chiar poetul.

O perioadă neagră pentru omul Blaga, dar fertilă și strălucită pentru omul de cultură Blaga, pentru că acolo și atunci, poetul, filozoful și dramaturgul avea să creeze o parte însemnată a operei sale. Și pentru că pașii l-au purtat mai mereu pe străzile din apropierea „bârlogului” său, se prea poate ca Blaga să fi sădit o „mirabilă sămânță” doar la câțiva pași de Bibliotecă, unde, chiar înainte de „marea lui trecere”, avea să răsară un alt lăcaș important de cultură al Clujului!

*

Casa de Cultură a Studenților din Cluj își deschidea porțile la 22 august 1960, când tânărul ei director, Laurențiu Hodorog, primea, de la mai-marii vremii, cheile a peste o sută de încăperi. Ei bine, rând pe rând, Casa cea nouă avea să devină „acasă” pentru tot mai mulți dintre studenții Clujului, fie reuniți în felurite formații și trupe, fie participanți la spectacole ori la alte manifestări desfășurate în generoasele sale încăperi!

„Omul sfințește locul!” La Casa de Cultură clujeană, doi au fost purtătorii de steag, deschizătorii de drum: Dumitru Fărcaș și Laurențiu Hodorog! Cu ei și cu „Mărțișorul” lor s-au scris primele pagini ale istoriei Casei clujene. „Mărțișorul”, apoi celelalte ansambluri ale universităților clujene, „Mugurelul”, „Românașul”, „Bărbuncul”... Au urmat corul „Intermezzo”, sub bagheta măiastră a lui Gelu Furdui, trupele de teatru, de muzică ușoară ori jazz, de dans modern, brigăzile artistice și câte și mai câte! Încetul cu încetul, Casa avea să devină gazdă bună și pentru presa studentescă: revista „Napoca Universitară” și Studioul Studentesc de Radio.

*

„Napoca Universitară”... Se poate spune că primul pas în presa studentescă a fost posibil în urma ușorului dezgheț politic din 1968. Așa a apărut la Cluj-Napoca, în decembrie 1968, revista trilingvă (română, maghiară și germană) de cultură a studenților din Universitatea „Babeș-Bolyai”, „Echinox”, care-i avea la acea vreme în frunte pe Marian Papahagi și Eugen Uricaru. Dar Clujul putea și mai mult! Iar revista „Napoca Universitară” a apărut în martie 1974 ca replică la „Echinox” și cu un sprijin important al liderului studenților clujeni de la acea vreme, Andrei Marga.

„Napoca Universitară” pornea la drum cu o echipă din care făceau parte Tudor Cățineanu (redactor-șef), Dan Baciș și Soo István (redactori-șefi adjuncți), Augustin Cupșa și Eugen Georgescu (secretari de redacție), Mircea Bele, Cristina Bohaciu, Ioan Gavra, Ariadna Iuhas, Iustin Lupu, Antoniu Malczanek, Adrian Moroianu, Dan Ioan Muntiu, Vasile Păcuraru, Monica Ropan, Wilhelm Schmits, Dan Ioan Vâcla, Mihai Zaharia (redactori), Ioan

Cuciurcă (prezentare grafică), Alexandru Țintișan (tehoredactor) și Varga Attila (fotoreporter).

Ca organ al Consiliului Asociațiilor Studenților Comuniști din Centrul Universitar Cluj-Napoca, revista își propunea să devină, așa cum reiese din editorialul primului număr, „un for de dezbatere și atitudine, un cadru de manifestare a libertății și responsabilității studenților noștri, un amfiteatru pentru colocviul generațiilor”.

Au intrat, apoi, în redacție, între alții, Octavian Știreanu, Mircea Bălan, Emil Brătescu, Ioan Buduca, Dan Drăguliu, Olivia Florea, Paul Hărăguș, Molnar Ladislau, Ioan N. Pop, Annemarie Schuller, Alexandru Țion, Ioan Groșan, Ioan Șimonca, Dan Nicolau, Nora Triff, Mircea Gomoescu, Gheorghe S. Suci, Lucian Perța, Werner Sander, Borbély Ernő, Tiberiu Ban, Horia Pop, George Țăra, Tania Șerban, Alexandru Sorin Man, Victor Eugen Breaz, Viorel Igna, Vasile Pușcaș, Marcel Lupșe, Alex. Diaconescu.

Firește, „Napoca Universitară” nu avea cum să concureze cu „Echinoul”, chiar dacă în multe dintre paginile ei cultura era la ea acasă! Și chiar dacă era o revistă multiculturală, cu pagini și în limbile maghiară și germană!

„Napoca Universitară” era, mai degrabă, o altfel de școală de presă, cu largă deschidere, prin care se perindau, an de an, „ucenici” de la mai toate universitățile și institutele clujene. O școală în care o parte din tainele jurnalisticii se deslușeau la locul de muncă, în redacție ori în tipografie, fiind transmise precum o ștafetă, de la veterani la boboci, de la o promoție la alta.

Peste o sută cincizeci de „napociști” s-au perindat prin redacția revistei din 1974 până în 1989, între care multe nume cu rezonanță, nume de poveste!

*

Am intrat în redacția „Napoca Universitară” în anul 1979 împreună cu doi dintre bunii mei prieteni, Radu Clichici și Emil Crețu, când tocmai părăsiseră revista, între alții, Andrei Marga, Ovidiu Mureșan, Radu Săplăcan, Ioan Iacob, Rodica Stănea, Tiberiu Alexa, Dan Chisăliță, Georgel Gal, Marta Petreu Munteanu, Ion Mureșan, Andrei Rusu, Emil Dragoș Scrieci, Lucia Strungariu, Katalin Szócs, Maria Teodor, Adriana Veriș, Dan Crecan, Cornel Crăciun, Loredana Pilof, Petru Munteanu, Liliana Balței, Mircea Bulzan, Sorin Cociș, Romulus Ghișă, Gheorghe Olteanu, Hegeduș Alexandru. Echipa pe care am găsit-o îi cuprindea pe Constantin Hârlav, Dorin Serghie, Florian Ardelean, Dan Antonoaie Zepa, Constantin Hiriza, Ioan Lumperdean, Breda Ferenc,

Ilie Urlea, Dana Iliescu, Eugen Bunea, Geo Constantinescu, Florin Chima, Ion Hotico, Marius Lazăr, Mihai Pascaru, Tóth L. Sándor, Nicu Dragoș, echipă împrăștiată cu Edmond Hârlav, Mircea Radu Mureșan, Viorel Cacoveanu, Cornel Diță, mai apoi cu Ovidiu Coriolan Pecican, Anton Florin Boța, Felix Marin Costescu, Adrian Stăvari, Elena Maria Șorban, Demostene Șofron, Mariana Popescu, Ioan Viorel Bădică, Borsos Magdi, Radu Buda, Alexandru Lele, Călin Stegorean, Dana Glăjaru, Stelian Munteanu, Papp Dora, Voicu Răureanu, Sorin Goia, Victor Martin, Dorel Moțiu, Vasile Verdeș, Viorel Mureșan, Ovidiu Nușfelean, Gabriel Cojocar, Adrian Chircă, Monica Tripon.

*

Desigur, și epoca noastră a avut luminile și umbrele ei. Multe umbre, dar și ce multe lumini! Ce multe și plăcute amintiri! Iar una dintre experiențele memorabile a fost, neîndoind, activitatea din subredacția revistei centrale „Viața Studențească”, revistă săptămânală care apărea în capitală și care la Cluj-Napoca își avea sediul în sânul redacției „Napoca Universitară”. Din ea făceau parte, de obicei, doi sau trei dintre redactorii napociști. Bucurie și satisfacție pentru că „Viața Studențească” era o revistă cu o mai largă răspândire și vizibilitate! Mai mult, contactul cu oamenii din redacția bucureșteană, multe nume mari din presa vremii, unele de referință și astăzi, reprezenta un privilegiu pentru studentul ziarist de provincie! Și asta cu atât mai mult cu cât, printre redactori ori printre colaboratorii „Vieții”, am regăsit destui „clujeni”, echinoxii ori napociști, de prima linie: Ana Blandiana, Ion Cristoiu, Octavian Știreanu, Cornel Nistorescu, Ioan Buduca ori nucleul grupului „Ars Amatoria”: Radu G. Țeposu, Ioan Groșan, George Țăra. Firește, momentul de vârf al colaborării cu echipa „Vieții Studențești” l-a reprezentat participarea, în echipa lărgită a revistei, la editarea cotidianului Jocurilor Mondiale Universitare de la București, „Universiada '81”! Ce echipă, ce valoare, ce experiență, ce bucurie!

*

Câtă bucurie ne aducea și fiecare număr din „Napoca Universitară” ieșit de sub tipar! În calitate de „cap limpede”, printre redactorii de la cotidienele clujene, printre zețarii și linotipiștii pe care-i zoream să grăbească șpalturile pentru corectură, ne simțeam și noi veritabili ziariști! Ne bucuram de momentul în care, la BT-ul (bunul de tipar) semnat de noi, se apăsa pe butonul

rotativei!

Dar revista ca revista, așa cum spuneam, cu bune și cu mai puțin bune! Neîndoielnic, succesul mare al echipei „Napoca Universitară” l-au reprezentat, de departe, suplimentele, „Foile”, cum ne plăcea să le spunem, care aveau un regim aparte. Astfel de suplimente se concepeau și apăreau

fie la începutul anului universitar (Ghidul Bobocului), fie la evenimente speciale, de obicei la festivalurile studențești, locale, zonale ori naționale care se desfășurau la Casa de Cultură a Studenților.

Ei bine, la astfel de ocazii, „cenzura”, care, firește, funcționa încă din plin, era mai puțin vigilentă! „Foile” se lucrau de obicei seara, după consumarea unui eveniment; se tipăreau în cursul nopții, iar în ziua următoare erau așteptate, realmente, ca pâinea caldă!

Satisfacția noastră era cu atât mai mare cu cât reușeam, „din neatenție”, să promovăm mai multe „șopârle”! Șopârlele erau, de obicei, unele desene, caricaturi ori parodii, care doar în astfel de ocazii puteau să treacă de cenzură!

Să spunem că din echipa „foiștilor” au făcut adesea parte și doi napociști care aveau să devină primii eroi ai Revoluției clujene: artistul plastic Lucian Matis, căzut sub gloanțe în acel sângeros decembrie '89, și prietenul său și al nostru, Călin Nemeș, rănit grav și decedat, la rândul lui, la puțină vreme.

Avea să se stingă și revista! Din ultimul colegiu al redacției „Napoca Universitară” făceau parte Dan Pantea, Liviu Man, Dan Baci, Simona Secherneș, Cristian Conraș, Lucian Fulea, Sabin Roșca, Ciprian Moga, Ioan Lumperdean, Cristian Ursu, Alin Fumurescu, Tudor Cristea, Tiberiu Nistor, Ilie Papuc, Horea Muntenuş, Simona Gealepu, Mihaela Moişan, Daniel Necsa, Kelemen Hunor, Kiss Botond.

Cum se va stinge și revoluționarul proiect „NU”, de după decembrie 1989, al câtorva dintre redactorii napociști.

Dar spiritul „Napoca Universitară” încă trăiește la Cluj-Napoca, la București ori în altă parte, iată, și la 50 de ani de la apariția primului număr al revistei.

Emil A. LUCA,
redactor „Napoca Universitară”,
1979-1984

Nota redacției: Cu acordul autorului acest material a fost publicat și în Gazeta de Cluj <https://gazetadecluj.ro/o-scoala-de-presa-altfel-50-de-ani-de-la-aparitia-revistei-napoca-universitara/>

NUMĂR
SPECIAL
LITERATURĂ
CREAȚIE
STUDEȚEASCĂ

ACEST NUMĂR A FOST
REALIZAT ÎN COLABORARE
CU MEMBRII CENACLULUI

„NAPOCA UNIVERSITARĂ”

Sumar:

FLORIAN ARDELEAN – Salonul tăcerii • IONEL BOTA, CAROL HĂRȘAN și EUGEN AXINTE – poeme
• Eseuri, critică de MARIANA POPESCU și ANA BERENGEA • Traduceri: IOCHOM ISTVAN

Stimulatoarele cardiace. Noțiuni de bază

Noutate editorială în domeniul cardiologiei implantabile

Conf. univ. dr. Horia Roșianu, medic primar cardiolog cu competențe în electrofiziologie, implantare de cardiostimulatoare și defibrilatoare în cadrul secției de Cardiologie Intervențională a Institutului Inimii „Niculae Stăncioiu” și la Spitalul ARES din Cluj-Napoca, este autorul cărții *Stimulatoarele cardiace. Noțiuni de bază*, apărută la Editura Tribuna în anul 2023. Evenimentul de lansare a avut loc la UMF în sala Multimedia, în luna iulie, în prezența autorului și a invitaților acestuia: prof. univ. dr. Anca Dana Buzoianu, rectorul UMF „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca, prof. univ. dr. Dan Dobreanu de la UMFST „G.E. Palade” din Târgu Mureș, prof. univ. dr. Radu Căpâlneanu de la UMF „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca și filosoful dr. Mircea Arman, directorul Editurii Tribuna din Cluj-Napoca.

CECILIA STOICA: Domnule doctor Horia Roșianu, de ce ați scris această carte și care va fi rolul ei în domeniul cardiologiei implantabile?

HORIA ROȘIANU: Am scris cartea *Stimulatoarele cardiace. Noțiuni de bază* pentru că o astfel de abordare lipsea din literatura de specialitate din România. O carte medicală pe această temă a apărut în urmă cu 20 de ani sau 25 de ani. De atunci nu a mai apărut niciuna care să fie adaptată la noile tehnologii care au apărut în domeniu. De altfel, am convingerea că atât studenții, cât mai ales rezidenții pot beneficia de pe urma unei astfel de lucrări în pregătirea lor ca medici cardiologi.

C.S.: Vorbiți-ne despre acest domeniu destul de nou în România.

H.R.: Trebuie să vă contrazic, domeniul implantării stimulatoarelor cardiace nu este deloc nou în România. Vă amintesc faptul că, în anii '90, profesorul Stăncioiu a fost un mare promotor al acestui tratament. Domnia-sa a fost cel care a dezvoltat atât de mult această tehnică, încât la Cluj, în acea vreme, se implantau mai multe stimulatoare decât la Iași, Timișoara și București la un loc. Sigur că am continuat noi, cei care am rămas după trecerea în eternitate

a profesorului Stăncioiu, această direcție, astfel că am avut și avem în permanență un număr mare de implanturi, numărul mare de proceduri fiind în directă proporționalitate cu creșterea abilităților de implantare. Experiența s-a format și se formează prin volum de muncă.

Domeniul este vechi, dar ceea ce se constituie ca noutate sunt modelele noi și variantele noi de dispozitive care pot fi implantate. M-am străduit să ținem pasul cu lumea civilizată și să introducem și la Cluj, în terapia cu astfel de dispozitive, cele mai noi modele.

Pe linia aceasta pot să menționez câteva premiere: în anul 2004 am implantat primul defibrilator implantabil în istoria Clujului, în 2005 am implantat primul dispozitiv de resincronizare cardiacă. Mulți ani, împreună cu ceilalți doi colegi mai tineri, ne-am dezvoltat abilitățile de a implanta dispozitive complexe cu trei sonde, atât stimulatoare, cât și defibrilatoare, iar lucrurile au continuat cu implantarea pentru prima dată în România a stimulatoarelor fără sondă.

C.S.: Când ați ales să deveniți cardiolog cu competențe în implantare de cardiostimulatoare și defibrilatoare? Unde v-ați specializat și de câți ani vă ocupați de această specialitate?

H.R.: Deși poate o să vi se pară hazliu sau anecdotic, nu am ales eu să mă supraspecializez pe linia implantării de stimulatoare cardiace, ci domnul profesor Stăncioiu a făcut-o în locul meu. Eram încă medic rezident sau, cum se spunea pe vremea respectivă, secundar – eram în formare în domeniul cardiologiei, încă nu eram specialist –, când domnul profesor mi-a spus ferm într-o zi: „Te duci în sala de implantare de stimulatoare cardiace”, iar eu l-am întrebat confuz: „Dar ce să fac acolo?”, și mi-a răspuns: „Stai acolo și vezi ce se întâmplă și te implici în activitatea de acolo”. Evident că i-am urmat sfatul, am mers în sală și am început să învăț tot ce înseamnă implantare de stimulatoare cardiace. Am intrat în echipa de la vremea respectivă și am urcat treptat. Am lucrat ca mâna a doua, cum se spune în chirurgie, cel puțin 400 de cazuri, ulterior fiind cel care a preluat integral toată intervenția

de implantare de stimulatoare cardiace. Așa ca o glumă, le-am mâncat colegilor chirurgi această pâine, ei au uitat cum se plantează stimulatoarele cardiace, fiindcă, de cel puțin 20 de ani, noi, cardiologii cu competență în acest domeniu, facem această intervenție. Iar această tehnică de a efectua integral implantarea stimulatoarelor cardiace, de a face toată activitatea chirurgicală și intervențională, am impus-o și colegilor mai tineri; este ceea ce se face în centrele civilizate, în centrele de elită, în centrele cu experiență din Europa. Astfel, colegii mai tineri care doresc să se formeze alături de mine sunt, practic, obligați să facă toată această procedură. Mă mândresc cu unul dintre colegii mai tineri pe care i-am pregătit, doctorul Paul Boarescu, care lucrează la Spitalul Județean din Suceava, unde, alături de un alt coleg al său, a început din iarnă implantarea de stimulatoare. A fost o premieră la Suceava și pot spune că, indirect, am participat la nașterea unui nou centru de implantare de stimulatoare cardiace pe harta țării, alături de cele trei centre mari din București, de centrele regionale din Iași, Cluj-Napoca, Târgu Mureș, Craiova și Timișoara. Noi, ca Institut al Inimii, suntem centru terțiar de cardiologie. Suntem sau ar trebui să fim cel mai important spital de cardiologie din Ardealul de Nord, care să efectueze procedurile cele mai dificile, mai complexe; ideal ar fi să ne ocupăm de intervențiile de mare complexitate pe care nu le fac alte centre. Mai este de lucrat la nivel de organizare ministerială și de Casă de Asigurări de Sănătate. În Franța, de pildă, există spitale de diverse eșaloane care sunt acreditate doar pentru implantare de stimulatoare cardiace convenționale. Alte centre primesc abilitare de a implanta și defibrilatoare implantabile, defibrilatorul fiind o categorie superioară de aparat. Iar alte centre sunt acceptate în a implanta dispozitivele cu trei sonde, care sunt dispozitivele cele mai sofisticate, deci a căror implantare necesită cea mai mare experiență. La noi toată lumea vrea ca toți să facă de toate, însă, din păcate, nu prea le reușește tuturor.

C.S.: Am înțeles că ați înregistrat o premieră, adică ați implantat un stimulator fără sondă?
H.R.: Acesta este un alt aspect cu care pot să mă mândresc. A fost o ambiție și un deziderat personal de a implanta stimulatoare fără sondă. Sunt cele mai noi, miniaturizate, cele mai performante aparate din lume. Știam de existența lor și că în România încă nu a implantat nimeni. Având pacienți eligibili, mi-am dorit foarte mult să atacăm și acest domeniu. În urma unui training relativ scurt, dar extrem de intens și foarte bine condus, am implantat în luna mai 2022, la două luni după întoarcerea în țară de la Bordeaux (Franța), primele stimulatoare fără sondă din România. Așa cum declarăm atunci într-un interviu de presă („nu ne vom opri aici”), am continuat activitatea alături de colega mea, doamna doctor Iulia Popa. Noi doi suntem echipa care a implantat astfel de stimulatoare. În momentul de față avem implantate nouăsprezece stimulatoare fără sondă. Am reușit să mergem cu o medie de zece astfel de stimulatoare pe an. Este relativ puțin; pacienți

sunt, însă din păcate, ne izbim de o altă limită a sistemului medical românesc: aceste aparate nu sunt rambursate de niciun sistem de asigurări de sănătate.

C.S.: În ce fel sprijină aceste realizări sistemul medical din România, acestea fiind, la urma urmei, mai cu seamă personale?
H.R.: Sprijină și nu prea. Tocmai discutăm despre stimulatoarele fără sondă; personal, am adresat o scrisoare domnului ministru al Sănătății și președintelui Casei Naționale de Asigurări de Sănătate pentru a sprijini și a accepta rambursarea acestor stimulatoare speciale, care sunt singura soluție pentru o anumită categorie de pacienți. Nu este un capriciu și nici nu ne-am propus să înlocuim toate stimulatoarele convenționale cu stimulatoare fără sondă, dar sunt o serie de pacienți cu multe alte afecțiuni care nu pot primi un stimulator convențional și care au ca unică indicație implantarea acestui model de aparat. Se consideră – și asta o spunem din statistici de la nivel european, de la nivelul altor state care au deja o experiență mult mai bună și posibilități financiare mult mai mari decât țara noastră – că 1% din numărul de stimulatoare implantate ar trebui să fie stimulatoare fără sondă. Dacă socotim că în anul 2023 s-au implantat în România 6600 de stimulatoare convenționale, înseamnă că 1%, vreo 66 de astfel de aparate, ar fi trebuit să fie stimulatoare fără sondă. Ei bine, noi, prin efortul pe care l-am făcut, abia am reușit să implantăm vreo 12 astfel de aparate, repet, în condițiile în care am început implantarea în România, practic, în Cluj, în mai 2022. Ca o paranteză, primul stimulator fără sondă a fost implantat la om în Austria, la Linz, în decembrie 2013, eveniment la care am avut onoarea să particip.

C.S.: Care au fost cele mai mari greutăți pe care le-ați întâmpinat în spitalul de stat?
H.R.: Subfinanțarea este problema cea mai mare. Din fericire, la Institutul Inimii, de când conducerea managerială este asigurată de domnul jurist Florin Crișan, lucrurile s-au ameliorat în foarte mare măsură. Domnia-sa a înțeles care sunt necesitățile spitalului, ale noastre ca specialiști, și a depus eforturi pentru a duce spitalul pe calea unei unități medicale moderne. Însă neajunsuri tot sunt, subfinanțarea încă se menține. Pe lângă aceste probleme financiare, sunt cele legate de formarea de personal specializat care să dorească să lucreze în echipă în condiții de performanță medicală. Din păcate, noi, românii, avem încă destul de multă inerție față de ceea ce înseamnă noul, față de ceea ce înseamnă dezvoltarea. La urma urmei, trebuie să existe și o dorință de autodezvoltare, de a face mai mult și mai bine, de a înțelege niște proceduri și de a ni le însuși.

C.S.: Care sunt avantajele pe care le oferă mediul medical privat din România?
H.R.: Trebuie să menționăm că mediul privat funcționează tot cu specialiștii pe care îi oferă sistemul. Dacă mă întrebați pe mine sau pe ceilalți colegi care fac performanță în spitalul ARES din Cluj-Napoca, suntem o echipă care

provine din spitalele publice. Deci, nu în spitalul privat am atins performanța, însă performanța unui spital privat constă în faptul că aici poți accesa repede și ușor dispozitivele cele mai performante, în condițiile în care există o finanțare suficientă și nu depinzi de sistemul de licitații din sistemul public, în care trebuie să aștepti săptămâni ori luni. Aici, dacă mâine sau poimâine trebuie să implantez un stimulator performant, totul se rezolvă cu un simplu telefon la București, la sediul Monza, care achiziționează imediat de la furnizori acel aparat pe care îl dorim, iar cu prima linie aviatică acela ajunge la prânz la Cluj. În plus, condițiile hoteliere sunt extrem de bune, ceea ce constituie un confort important pentru pacienți.

C.S.: De asemenea, le predați studenților la universitate. Care este nivelul de pregătire al acestora și unde se situează școala de medicină românească la nivel european?

H.R.: Gradul meu didactic este conferențiar universitar la Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca. În ultimii ani am fost titularul cursului de Cardiologie la seria de limbă franceză. A fost o șansă pentru mine pentru că sunt vorbitor de limba franceză. Am conceput și predat toate cursurile de cardiologie și, în același timp, am efectuat stagiile de pregătire clinică împreună cu alți colegi. În limita timpului și a graficului de sarcini, mă ocup și de studenții de limbă română în stagiile lor de pregătire clinică.

Unde ne situăm? Păreră mea este că ne situăm într-o zonă medie, nu suntem între facultățile de vârf din Europa, iar elementul deficitar este calitatea unui procent mare de studenți. Încă mai întâlnești destui studenți care, în loc să se preocupe să se formeze profesional, trag chiulul și sunt cu mintea în cu totul altă parte. Va trebui fie să întărim disciplina în cadrul pregătirii practice a studenților, fie să îi constrângem, fiindcă peste tot în lume educația s-a făcut și se face prin constrângere. Această constrângere a funcționat sistematic, iar după generații

popoarele au acceptat să se autodisciplineze. Păreră mea este că mai avem de lucru în acest domeniu și poate că așa ceva s-ar putea adresa și cadrelor didactice mai tinere, care ar trebui să-și crească gradul de formare profesională.

C.S.: Care sunt satisfacțiile doctorului Horia Roșianu?

H.R.: Cele mai mari satisfacții din sala de operație. Satisfacțiile sunt cele provenite din cazurile extrem de provocatoare, cazurile care sunt deja complicate, provenite din centre din România sau din străinătate. Odată cu circulația intensă a populației, am avut mai mulți pacienți care au fost implantați fie în Spania, fie în Italia, ba chiar și din Germania ne-a venit o pacientă cu complicații, cu probleme mari, toate aceste cazuri fiind reale provocări.

Un alt domeniu pe care am reușit să îl dezvolt, în Institutul Inimii din Cluj, este extragerea de sonde. Aceasta nu poate fi făcută chirurgical, există metode speciale și ustensile speciale pentru extragerea sondelor. Am reușit să ne dezvoltăm ca un centru de extragere de sonde și aceste proceduri sunt cele mai provocatoare, iar satisfacțiile sunt, desigur, maxime.

C.S.: În plan personal, care sunt realizările de suflet?

H.R.: În plan personal, evident că cea mai mare realizare este familia mea și, în special, fiica noastră, care este un copil prețios, unic, care crește în armonie și căruia ne străduim să îi oferim o educație de înaltă ținută.

C.S.: În afară de munca desfășurată cu abnegație, ce alte pasiuni aveți?

H.R.: Este o pasiune pe care am moștenit-o atât din familia tatălui meu, cât și din ascendența mamei mele: este bucuria de a fi aproape de pământ. Am o vie de vreo 300 de butuci la 30 de kilometri de Cluj-Napoca pe un teren moștenit din partea mamei mele, vie pe care până mai anii trecuți eu și tatăl meu am reușit să o exploatăm și să o întreținem. De asemenea,

am construit o livadă cu câteva sute de pomi. Din păcate, volumul de muncă este foarte mare și, tot din păcate, timpul trece peste noi toți. Îmbătrânim, puterea de muncă scade și, în același timp, sarcinile profesionale devin tot mai complexe, așa că puțin timp îți mai rămâne pentru munci agricole, care, oricum, sunt de weekend. Satul românesc se depopulează tot mai tare și nu găsești forță de muncă tânără care să vrea să lucreze și să dezvolte acest domeniu, care a fost unul important pentru societatea noastră de-a lungul anilor, și anume agricultura.

C.S.: Sunteți ardelean?

H.R.: Da, sunt 100% ardelean sau, dacă vrei, 200%: și mama, și tata sunt ardeleni. Ea este din zona Someșurilor, din „bazinul someșan”, cum îmi place mie să spun, iar el, din zona Mureș-Târnave.

C.S.: Cât de mult va influența dezvoltarea tehnologică medicina?

H.R.: Dezvoltarea tehnologică este o bucurie în domeniul medical, sunt lucruri pe care le intuiau și noi și le așteptam să apară. Este o mare plăcere să vezi dezvoltarea tehnologică și, în același timp, o provocare în a ține pasul cu această dezvoltare. Unul din exemplele pe care vi le-am dat este exact implantarea acestor stimulatore fără sondă, reale bijuterii tehnologice. Mai în glumă, mai în serios, am spus că nu vreau să mă pensionez până nu voi implanta un astfel de aparat. Uite că deja am ajuns să implantăm douăzeci. Tehnologia însă nu se oprește aici, sunt și alte sisteme tehnologice care se dezvoltă. Tot ca o premieră și tot în anul 2022, înregistrată de către mine și doctorița Iulia Popa, am implantat la Institutul Inimii, pentru prima dată în istoria Clujului, defibrilatoare al căror întreg sistem se află subcutanat. Sunt defibrilatoare mai speciale a căror sondă nu se introduce în inimă, totul rămânând în afara cutiei toracice, sub piele, având o serie de avantaje extrem de importante. Desigur că este

un dispozitiv scump, care la furnizor costă circa 20.000 de euro, însă are indicațiile lui ferme. Am informații de la firmele producătoare că vor apărea noi generații de defibrilatoare cu tot felul de lucruri tot mai sofisticate. Eu, personal, nu vreau să renunț la a ține pasul cu tehnologia. Am și în momentul de față disponibilitatea de a învăța noi tehnici de implantare și de utilizare a acestor progrese ale tehnologiei din domeniul medical.

C.S.: Care sunt misiunea și profesiunea de credință ale medicului Horia Roșianu?

H.R.: Misiunea mea a fost și este aceea de a mă forma și de a mă pune în folosul pacientului, în folosul oamenilor. Aceasta se poate realiza fără a fi nevoie să pleci din țară. Aici, totuși, mă contrazic puțin, fiindcă este nevoie să pleci din țară, dar nu definitiv. Pentru a realiza performanță, la un anumit moment este obligatoriu să faci stagii de pregătire în străinătate. Este cumva de bun-simț să mergi la cei care au volum de muncă mult mai mare, care au o experiență net mai bună. Deci, pentru a-ți crește experiența, pentru a înțelege niște lucruri pe care nu mai ai de unde să le înveți în România, este normal să mergi la traininguri mai scurte sau mai lungi și, apoi, întors acasă, să aplici și să dezvolti și sistemul medical românesc. De altminteri, dacă aștepti ca cineva să vină să-ți impună să te dezvolti, consider că e un lucru sortit eșecului. Dacă nu există intrinsec dorința medicului de a se dezvolta, de a face mai mult decât se poate la un anumit moment, nu vom reuși să progresăm. Trebuie să existe dorința de autodezvoltare. Bineînțeles, aceasta trebuie susținută de sistemele manageriale spitalicești, iar în paralel cu ele trebuie găsită finanțarea optimă care să te ajute să progresezi.

A consemnat Cecilia Stoica

Remember

AUGUSTIN BENA

(29 octombrie 1880, Pianu de Jos, jud. Alba – 10 ianuarie 1962, Cluj-Napoca, jud. Cluj)

A fost o personalitate complexă de tip renașcentist: profesiilor de preot și de filolog le-au urmat cele de profesor, dirijor, compozitor și acustician. Ca filolog a elaborat o teză de doctorat marcantă pentru începutul studiilor de dialectologie comparată. În timpul șederii sale în Galiția, pricinuită de Primul Război Mondial, a colaborat la crearea actualului imn al statului Israel prin armonizarea unei melodii populare românești. De asemenea, a fost rudă cu Veturia și Octavian Goga, Lucian Blaga, Tiberiu, Caius și Mihai Brediceanu. Studiile muzicale le-a început cu părinții, Ioan Bena (teorie-solfegiu) și Rachila Blaga-Bena (pian), continuându-le apoi astfel: la Sebeș, cu Roth (pian), în timpul primelor patru clase la Gimnaziul german; la Blaj (1894-1896), cu Iacob Mureșianu (pian, armonie); la Brașov (1896-1897), cu Max Krause (teorie-solfegiu, armonie); în sfârșit, la Sibiu (1900-1903), cu Hermann Kirchner (armonie, contrapunct, orchestrație, dirijat de cor).

Între anii 1900 și 1903 studiază teologia la Sibiu, obținându-și la final licența. La sfârșitul studiilor se înscrie prin concurs și se perfecționează la Akademische Hochschule für Musik din Berlin-Charlottenburg între 1903-1905 cu Max Bruch (compoziție), Franz Schultz (contrapunct, fugă), Max Stangi (canto), Carl Hayman (pian) și cu Karl Krebs (istoria muzicii). Studiile și le încheie însă la Conservatorul din București (1905-1906) cu D.G. Kiriac (armonie, contrapunct, folclor, dirijat de cor) și Alfonso Castaldi (compoziție).

Urmașii săi sunt o fiică, două nepoate și doi strănepoți. Între discipolii săi se numără Zeno Vancea, Mircea Popa, Nicolae Ursu, Tudor Ciortea, Eugen Cuteanu, Iuliu Mureșianu, Dariu Pop, Alma Cornea-Ionescu,

Sigismund Toduță, Sabin Drăgoi, Vasile Ijac, Max Eisikovits, Celestin Cherebețiu, Márkos Albert, George Sbârcea, Dorin Pop, Gheorghe Merișescu, Anton Ronai, Suzana Coman-Bosica, Tudor Jarda, Marius Cuteanu, Aurora Mărgineanu ș.a.

Este considerat un fondator de școală, deoarece a pus bazele învățământului muzical românesc de rang universitar în Transilvania. La început a îndeplinit în 1919 funcția de secretar al Conservatorului de Muzică. Mai apoi, în 1922, la propunerea sa a fost înființată secția pedagogică în cadrul aceleiași instituții. Ulterior, între 1926-1931, a fost director al Conservatorului de Muzică, iar între 1931-1941 a ocupat poziția de rector al Academiei de Muzică.

Activitatea de compozitor cuprinde lucrări vocale, corale, instrumentale, simfonice, vocal-simfonice, muzică de cameră, muzică de teatru și operă.

În calitate de dirijor a condus Corul Conservatorului de Muzică din Cluj, dar și numeroase alte formații corale din oraș. Menționăm Societatea „Doina”; Reuniunea Corală Greco-Catolică; Corul Surorilor de Ocrotire; Corul Școlii Superioare de Menaj „Sf. Tereza”; Corul Liceului „Principesa Ileana” și al Liceului Comercial de Fete; Corul CFR (actuala Corală „Voci transilvane”); Corul Uniunii Femeilor Democrate din România. În plus, a mai coordonat în Aiud (Corul Gimnaziului de fete), Timișoara (Corul Fabricii „Florida”) și Dej (Societatea Coral-Teatrală a Intelectualilor).

Fiind un spirit ecumenic, el a fost dirijor atât al Corului Catedralei Ortodoxe, cât și al Corului Catedralei Greco-Catolice din Cluj. Datorită faptului că a fondat 21 de formații teatral-muzicale românești, el s-a remarcat ca animator al vieții cultural-artistice în Transilvania.

Pro memoria

Înființată în 1945 de către Augustin Bena și dirijată din 1994 de către Adrian-Nicolae Corojan, Corala „Voci transilvane” a Casei de Cultură „Dumitru Fărcaș” din Cluj-Napoca este singura formație fondată de maestru care, în 2025, va împlini 80 de ani de activitate concertistică neîntreruptă. Sub bagheta dirijorului Adrian-Nicolae Corojan, Corala „Voci transilvane” a susținut 740 concerte în România și în 21 de țări din

străinătate, în repertoriul fiecărui concert regăsindu-se piese compuse de Augustin Bena.

Dintre evenimentele dedicate compozitorului pomenim Bienala de Muzică „Augustin Bena” desfășurată la Cluj-Napoca. Înființată în 1998, ea a avut până în prezent zece ediții. În timpul acestora au fost interpretate 893 de lucrări muzicale dintre care 63 din creația lui Augustin Bena în interpretarea a 43 de formații care au cuprins aproximativ 2.300 de participanți. În total, au fost peste 20.000 de spectatori.

Lui Augustin Bena i-au fost consacrate două lucrări consistente: în 2000, *Augustin Bena. Contribuții documentare* de Suzana Coman-Bosica; în 2004, *Augustin Bena. Monografie* de Bianca Țiplea-Temeș.

Memoria lui Augustin Bena este cultivată prin Casa memorială din Pianu de Jos, județul Alba, prin plăcile memoriale din Cluj-Napoca și din Pianu de Jos și prin denumiri de străzi în Sebeș, Alba Iulia, Oradea și Cluj-Napoca. Totodată, unele instituții, organizații și formații îi poartă numele. Dintre acestea Școala Gimnazială de Muzică „Augustin Bena” este în Cluj-Napoca, iar următoarele se află în Alba Iulia: Centrul de Cultură „Augustin Bena”; Corul „Augustin Bena” al Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „1 Decembrie 1918”; Corul „Augustin Bena” al Liceului de muzică și Arte Plastice; Ansamblul folcloric „Augustin Bena”; Orchestra de Cameră „Augustin Bena”; Fanfara „Augustin Bena”.

În plină epocă a globalizării avem nevoie de modele care să ne ajute să ne întărim și să redescoperim identități specifice care să ne reprezinte în marele concert al multiculturalității europene și mondiale. Unul dintre ele constă în figura lui Augustin Bena.

26 august 2023

Adrian-Nicolae COROJAN – dirijor
Corală „Voci transilvane”
a Casei de Cultură a Studenților
„Dumitru Fărcaș”, Cluj-Napoca

Atter Speculum

Portretul în sculptura lui Constantin Brâncuși

Constantin Brâncuși, *Vitellius*, ghips, 1898,
Muzeul de Artă, Craiova¹³

30

Constantin Brâncuși, *Ion Georgescu-Gorjan*,
ghips, 1902, Muzeul Național de Artă, București¹⁴

Carol Storck, *Statuia dr. Carol Davila*, bronz, 1903, Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila”, București¹⁵. Constantin Brâncuși, *Bustul generalului dr. Carol Davila*, bronz, 1903/1912, București¹⁶

Despre marele sculptor Constantin Brâncuși (1876-1957) s-a scris foarte mult ca despre un artist de renume mondial. Criticii și istoricii de artă au propus diverse chei de interpretare a operelor sale, pornind de la tradițiile populare românești și universale, de la legendele și mitologiile grecești și orientale și ajungând până la cărțile cu caracter spiritual-creștin.

Încă din perioada studiilor de la Craiova și, mai apoi, de la București, de la Școala de Arte, tânărul Brâncuși s-a afirmat cu câteva lucrări de factură realistă care au avut ca temă chipul uman. Influența primilor săi profesori, precum Ion Georghescu (1856-1898) și Wladimir C. Hegel (1838-1918) cu o viziune neoclastică, a marcat anii de început ai artistului. Cu siguranță îi putem reține mai târziu și pe Antoine Mercié (1845-1916) de la Academia de Arte Frumoase de la Paris și, implicit, pe renumitul sculptor Auguste Rodin (1840-1917). În modul de abordare a temei portretului îl reținem și pe Rosso Medardo (1858-1928), cu care Brâncuși are anumite afinități stilistice. Aprecierile care au survenit prin medalii și premii, aproape după fiecare an de studiu, nu l-au oprit să se mulțumească și să-și curme avântul său creator (de a înțelege și pătrunde înțelesurile adânci și profunde ale caracterului omenesc), ci, din contră, l-au motivat și i-au potențat setea lui de

cunoștere a tainelor sculpturii, setea de creație¹.

Din această primă etapă recunoaștem câteva lucrări, mai precis portrete, realizate în ghips și în bronz, ele caracterizându-se printr-un modelaj liber, prețios, cu accente picturale. Alături de bine-cunoscutul cap a lui *Vitellius* sculptat în 1898, al lui *Laocoon*, făurit în 1900, alături de *Ecorșeul* din 1901, realizat cu sprijinul doctorului Dimitrie Gerota (1867-1939), un prim portret este cel al sculptorului și profesorului său, Ion Georghescu-Gorjan, creat în 1902. Este unicul portret făcut în țară de Brâncuși după model. În timp ce Ion Georghescu îi poza, artistul îl îndemna: „... stăi cuminte, să te măsoar”. Remarcabilă este întreaga ținută a figurii, chipul său caracterizându-se prin impresia de viu, portretul fiind executat cu meticulozitate și eleganță².

Cea dintâi comandă publică, la vârsta de 27 de ani, a fost *Bustul generalului dr. Carol Davila*. Cu puțin timp înainte, pictorul Nicolae Grigorescu (1838-1907) făcuse o admirabilă pânză cu chipul marelui om de stat, de asemenea și Theodor Aman (1831-1891), dar și un alt remarcabil sculptor, Carol Storck (1854-1926), îi închinase o sculptură monumentală.

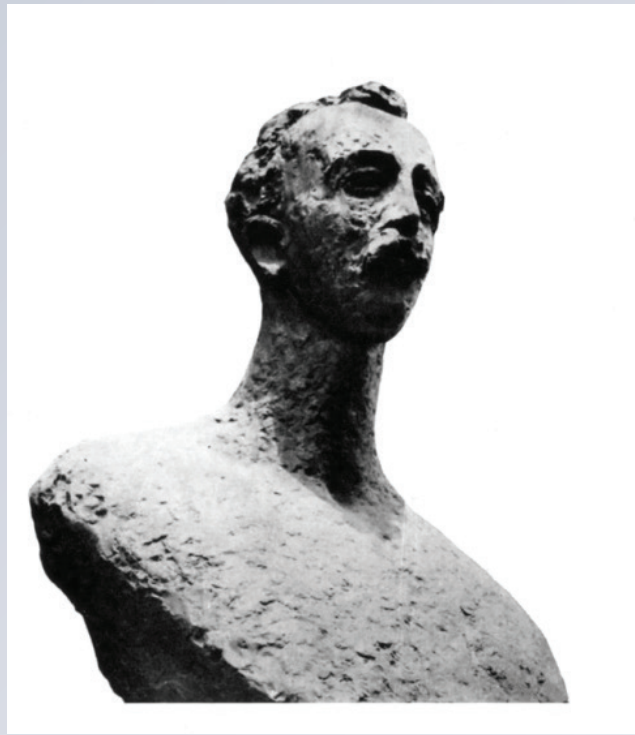
Bustul generalului dr. Carol Davila, sculptat de Brâncuși în ronde-bosse, a fost lucrat în ghips în 1903, iar mai apoi, în 1912, a

Constantin Brâncuși, *Orgoliu*, bronz, 1905/1906, Muzeul de Artă, Craiova¹⁷. Constantin Brâncuși, *Bust de copil*, bronz, 1906, Muzeul de Artă, Craiova¹⁸

fost transpus în bronz. Înfățișat în uniformă de general și purtând chipiul cu pompon, portretul se impune prin interiorizarea expresiei, „modelajul precis, nuanțat, sensibil”, așa cum menționa Mircea Deac în monografia consacrată artistului în 1966³. Reținem, de asemenea, că Brâncuși a terminat și un basorelieu cu portretul bine-cunoscutului ofițer, unic din creația sa. Începând cu 1904, artistul se va stabili la Paris, arta sa evoluând, astfel, spre o mai mare simplificare, esențializare. Amintim în acest sens seria de portrete, precum și triada ce a rămas memorabilă: *Rugăciune*, *Cumințenia pământului*, *Sărutul* etc.⁴. Reluând ciclul portretelor, semnalam portretul de adolescentă intitulat *Orgoliu*, sculptat în 1905, fiind modelat cu dorința de a obține o „construcție calmă, simetrică, liniștea contururilor e doar întrucâtva tulburată de şuvițele părului, mișcate parcă de o boare slabă”⁵. O serie de capete, de portrete de copii poate fi inclusă în tema copilăriei (de multe ori a unei copilării chinuite)⁶ ce apare în creația brâncușiană în perioada pariziană. Printre aceste prime chipuri de băieți observăm *Bustul de copil* din 1906, aflat la Muzeul Național de Artă din București, care se identifică prin „ușoara înclinație a capului, ochii mijiți, buzele întredeschise

a mirare, toate dau întregii imagini aerul unei neconvenționale inocențe”⁷. Într-o rezolvare plastică similară, dar cu o notă de modernism față de ceea ce a creat până acum, se pot vedea și alte expresii de capete, busturi de copii, mai cu seamă în cel denumit *Supliciu*, cu cele două variante, ghips și bronz, aparținând anului 1907. Revenind cronologic la operele lui Brâncuși din 1906, semnificativ este *Portretul pictorului Dărăscu*. Și în acest caz, la fel ca și în sculptura intitulată *Supliciu*, artistul suprimă partea de jos a antebrațului stâng, dând lucrării un aer de suferință, de mister. Modelat într-un stil impresionist, bustul pictorului compatriot și prieten al lui Brâncuși, Nicolae Dărăscu (1883-1956), este „structurat în planuri ce se succed într-o armonioasă iregularitate în care regăsim pilda lui Auguste Rodin”, așa cum reliefează în cronică sa Barbu Brezianu⁸. Dintre viitoarele capodopere supunem atenției cititorului *Bustul lui Petre Stănescu* din 1907 și *Somnul* din 1908, urmând ca, la distanță de doar cinci ani, Brâncuși să realizeze primul portret al *Domnișoarei Poganny* din 1913, operă care deschide seria unei alte etape majore de interpretări mult mai stilizate ale temei sale fundamentale, cea a portretului. Chiar dacă a fost sculptat în marmură în

Constantin Brâncuși, *Portretul pictorului Nicolae Dărăscu*, bronz, 1906, Muzeul Național de Artă, București¹⁹. Constantin Brâncuși, *Bustul lui Petre Stănescu*, bronz, 1907, Muzeul Național de Artă, București²⁰

1908, *Somnul* a fost conceput mai înainte în 1906, fiind văzut într-o variantă de ghips de către colecționarul Anastase Simu chiar în atelierul artistului de la Paris⁹. O jumătate a unei figuri adolescente a intrat în piatră, estompându-se, în vreme ce cealaltă jumătate se vizualizează prin detaliile de o frumusețe rară; chipul fiind surprins în unda de durere care transpare prin pleoapele închise, abia sesizate de adâncimea somnului. Interesantă este categorica deosebire dintre cele două părți sau dintre cei doi obraji. În raport cu cel clasic modelat, „cel dinpre soclu pare neterminat, nefinisat, zgrunțuros, întunecat, sumbru și straniu”¹⁰, ceea ce i-a făcut pe critici să asemene lucrarea cu *La Pensée* a lui Rodin. Conceput ca un întreg ansamblu armonios, articulat cu tema Rugăciunii, *Bustul lui Petre Stănescu* e un pas înainte spre simplificarea și stilizarea volumelor, cerință și deziderat căutat cu ardoare în anii de profunde transformări brâncușiene. Realizat după o fotografie, dar și în urma unor ședințe la care i-a pozat unul dintre frații defunctului, bustul fără brațe, așa cum a ajuns în lucrarea turnată în bronz, este considerat „cel mai bun și cel mai îndrăzneț” dintre portretele figurative realiste, reprezentativ al perioadei sale rodiniene¹¹. Finalizând această scurtă prezentare

a primelor portrete realizate de către Constantin Brâncuși în primii ani ai începutului de secol al XX-lea în țară și la Paris, reținem, pe de o parte, interesul major pentru asimilarea și dobândirea meșteșugului artei volumelor și o mare capacitate de a pune în valoare calitățile diverselor materiale specifice sculpturii, iar pe de altă parte, dorința de simplificare, modernizare, libertate de exprimare și esențializare prin intermediul măștrilor vremii și, mai cu seamă, al marilor curente care s-au derulat pe scena internațională a artelor (cubismul, expresionismul, suprarealismul). Din punctul de vedere al stilului dobândit, începe o reintegrare a formelor arhaice în morfologia demersului său plastic, deja simțit în lucrările de după 1907, în paralel cu efortul de a transforma operele în interiorul propriei sale existențe¹². Încetul cu încetul, Brâncuși se va îndrepta spre stilizarea, puritatea formelor și a trecerii lor de la real la simbol. Prin opera sa, Brâncuși – simbol al creativității – a influențat numeroși artiști care l-au recunoscut drept părintele sculpturii moderne.

Prof. univ. dr. habil. Marcel Muntean

Constantin Brâncuși, *Supliciu*, bronz, 1906/1907, Muzeul Național de Artă, București²¹.
Rosso Merdano, *Iată băiatul*, bronz, 1906, National Galleries, Scotland²²

¹„Constantin Brâncuși (1876-1957)” în Negoită Lăptoiu, *Incursiuni în arta românească*, vol. V, Ed. Napoca Star, Cluj-Napoca, 2014, p. 301.

²Barbu Brezianu, *Brâncuși în România*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976, p. 78.

³Mircea Deac, *Constantin Brâncuși*, Ed. Meridiane, București, 1966, p. 11.

⁴Dicționar Enciclopedic Român, Ed. Politică, București, 1962, p. 424.

⁵Dan Grigorescu, *Brâncuși*, Ed. Meridiane, București, 1980, p. 10.

⁶Ibid.

⁷Ibid.

⁸Barbu Brezianu, *Brâncuși în România*, p. 89.

⁹Ibid., pp. 113-114.

¹⁰Mircea Deac, *Constantin Brâncuși*, Ed. Junimea, Iași, 1982, p. 13.

¹¹Barbu Brezianu, *op.cit.*, ed. cit., p. 126.

¹²Dan Grigorescu, *Brâncuși*, p. 14.

¹³<https://www.muzeuldeartacraiova.ro/constantinbrancusi.html>, accesat pe 02.02.2024.

¹⁴<https://sensoarte.ro/clipa-de-arta/s-a-redeschis-sala-brancusi-de-la-mnar/>, accesat pe 01.02.2024.

¹⁵https://ro.wikipedia.org/wiki/Statuia_dr._Carol_Davila#/media/Fi%C8%99ier:Statuia_dr._Carol_Davila_de_Carol_Storck.jpg, accesat pe 10.02.2024.

¹⁶https://upload.wikimedia.org/wikipedia/ro/a/a5/Carol_Davila_-_de_Brancusi_%28crop%29.jpg, accesat pe 01.02.2024.

¹⁷<https://www.muzeuldeartacraiova.ro/constantinbrancusi.html>, accesat pe 02.02.2024.

¹⁸<https://curatorial.ro/arta/portret-constantin-brancusi-simbol-al-creativitatii-artifice-romanesti/>, accesat pe 01.02.2024.

¹⁹<http://brancusi.1dez.com/opere/Pictor-Darascu.html>, accesat pe 06.02.2024.

²⁰<https://adevarul.ro/stiri-locale/buzau/secretele-statuii-rugaciune-a-lui-constantin-1689621.html>, accesat pe 06.03.2024.

²¹<http://brancusi.1dez.com/opere/Supliciu.html>, accesat pe 06.01.2024.

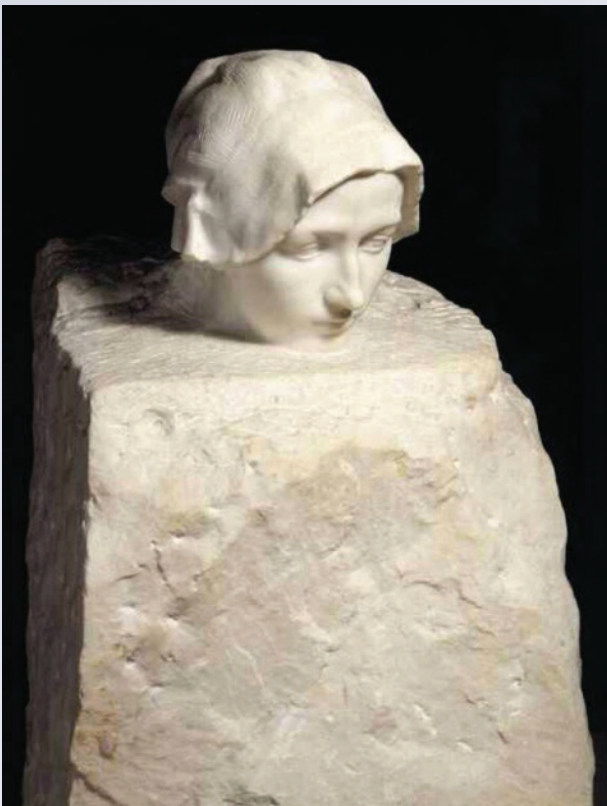
²²<https://www.nationalgalleries.org/art-and-artists/artists/medardo-rosso>, accesat pe 10.02.2024.

²³<https://ziarullumina.ro/societate/actualitate-sociala/brancusi-cea-mai-mare-expozitie-din-ultimii-25-de-ani-148350.html>, accesat pe 06.02.2024.

²⁴<https://discpellegrina.blogspot.com/2018/06/lide-che-emerge-dal-caos-auguste-rodin.html>, accesat pe 10.02.2024.

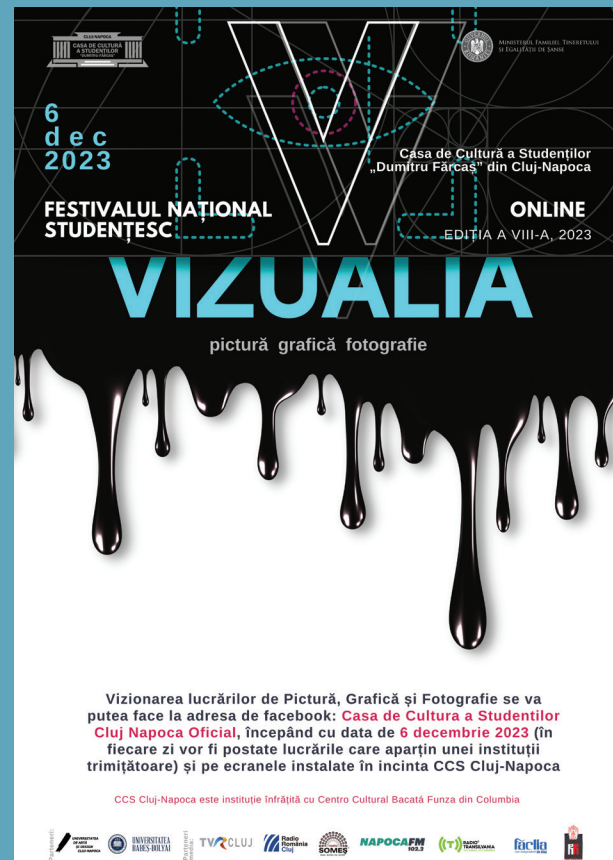
Constantin Brâncuși, *Somnul*, marmură, 1908, Muzeul Național de Artă, București²³

Auguste Rodin, *La Pensée*, marmură, 1886/89, Musée d'Orsay, Paris²⁴

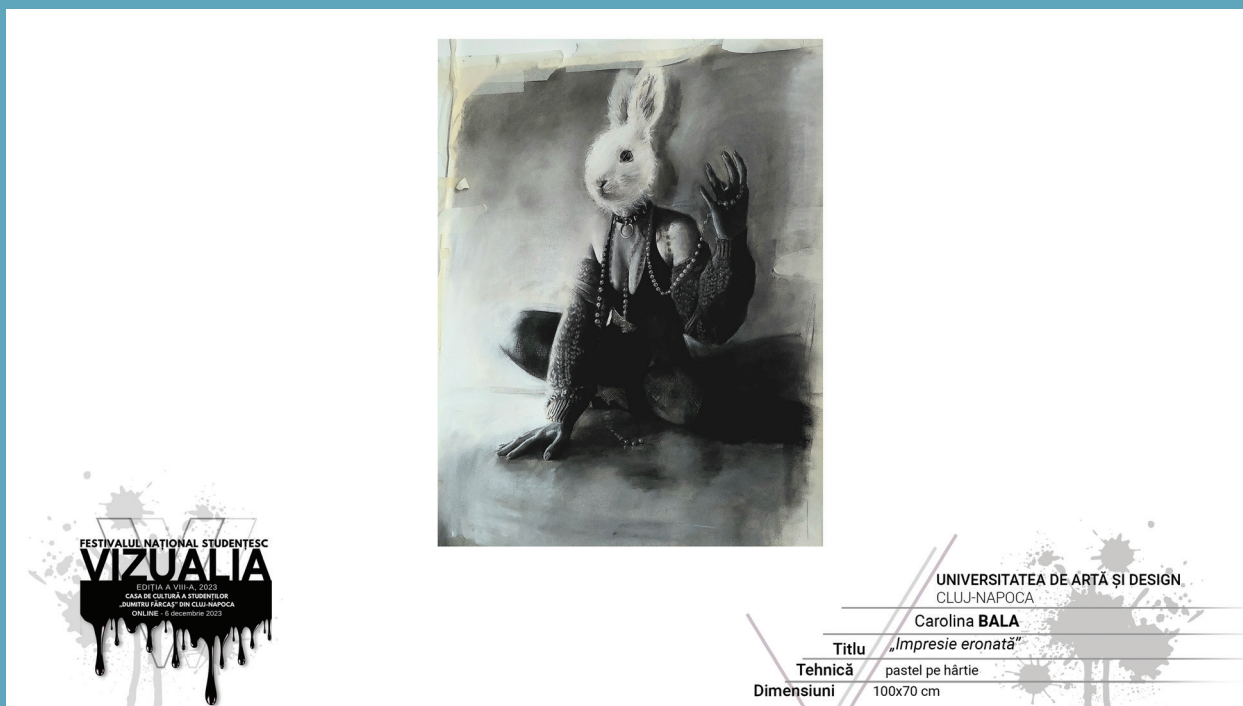
Eveniment

VIZUALIA *mon amour*

Cu drag și ca alint am ales să parafrazez titlul celebrului film *Hiroshima mon amour* (1959) al regizorului francez Alain Resnais, creație cinematografică care „[...]” a reprezentat la vremea apariției sale un catalizator major pentru cinematografia Noului Val Francez și a atras atenția internațională asupra noii orientări stilistice a cinematografului francez” (Wikidata). Asemenea filmului amintit, *Vizualia* – art-eveniment complex, aflat la a VIII-a ediție – se prezintă sub auspiciile mai multor repere de concepție și de aplicație care provoacă metafora *mon amour*/ dragostea mea. Redăm textul invitației: Casa de Cultură a Studenților „Dumitru Fărcaș” din Cluj-Napoca, cu sprijinul Ministerului Familiei, Tineretului și Egalității de Șanse, anunță desfășurarea Festivalului Național Studențesc de Arte Vizuale *Vizualia*, ediția a VIII-a, în regim online, dedicat picturii, graficii și fotografiei, în decembrie 2023. Festivalul propune încurajarea și promovarea potențialului creator al tinerilor și al studenților prin oferirea unui cadru

instituțional de expunere a creațiilor proprii în domeniile picturii, graficii și fotografiei. Activitatea aferentă festivalului constă în organizarea unei expoziții online de lucrări de artă în domeniile picturii, graficii și fotografiei realizate de către studenții din învățământul superior artistic din centrele universitare și de către tinerii și studenții afiliați cercurilor de specialitate ale caselor de cultură din România, precum și celor neafiliați. Dincolo de invitație, manifestația aceasta artistică ne relevă o extensie ce din comunicare și informație se transformă în generozitate a îngăduirii și a stimulării de prezențe sub auspiciile concordiei artistice. Rezultatul este că avem o anvelopă speculară plinară și revelatoare privind artele vizuale în mediile picturii, graficii și fotografiei. Este o anvelopă speculară care conjugă intervale din tradiție și inovație, respectiv din vremea uceniciei, a emergenței și a consacrării auctoriale. Totodată, dispunem de exersarea puristă a mediilor artistice și de contopirea lor complexă,

FESTIVALUL NAȚIONAL STUDENTESC
VIZUALIA
 EDIȚIA A VIII-A, 2023
 CASA DE CULTURĂ A STUDENȚILOR
 „DUMITRU FĂRÇAȘ” DIN CLUJ-NAPOCA
 ONLINE - 6 decembrie 2023

UNIVERSITATEA DE ARTĂ ȘI DESIGN
 CLUJ-NAPOCA

Carolina **BALA**

Titlu „Impresie eronată”

Tehnică pastel pe hârtie

Dimensiuni 100x70 cm

prilej cu care observăm excelente, chiar miraculoase rezultate: începând de la asistări și parteneriate, apoi ajungând la fuziuni. Acesta este motivul pentru care numesc *Vizualia* drept dragostea mea, iar bucuria de a o împărtăși celorlalți continuă. Trec în revistă datele statistice referitoare la participanții *Vizualia* din 2023:

a. Universități din România:

1. Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Teatru și Film, Departamentul Maghiar de Cinematografie și Media;
2. Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării;
3. Universitatea de Artă și Design din Cluj-Napoca;
4. Universitatea Națională de Arte „George Enescu” din Iași, Facultatea de Arte Vizuale și Design, secția Grafică;
5. Universitatea de Vest din Timișoara, Facultatea de Arte și Design;
6. Universitatea din Oradea, Facultatea de Arte, Departamentul de Arte Vizuale;
7. Universitatea de Arte din Târgu Mureș, Facultatea de Arte;

8. Universitatea din Craiova, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Specializarea Arte Plastice;
9. Universitatea „Sapientia”, Facultatea de Științe și Arte din Cluj-Napoca;

b. CCS-uri din România:

1. Casa de Cultură a Studenților „Dumitru Fărcaș” din Cluj-Napoca;
2. Casa de Cultură a Studenților din Iași;
3. Casa de Cultură a Studenților din Timișoara.

c. Artiști neafiliați din România: 13.

d. S-au înscris în festival peste 510 lucrări din domeniile pictură, grafică și fotografie.

e. Număr de expozanți: 134.

f. Lucrările au fost făcute publice pe pagina de Facebook (Casa de Cultura a Studenților Cluj-Napoca Oficial) și au fost expuse pe plasmă amplasate în incinta instituției.

Desprind câteva cugetări personale din înșiruirea anterioară. Concordia artistică

FESTIVALUL NAȚIONAL STUDENTESC
VIZUALIA

EDIȚIA A VII-A, 2023
CASA DE CULTURĂ A STUDENȚILOR
JOVINETE FĂRĂ CAȘI DIN CLUJ-NAPOCA
ONLINE - 8 decembrie 2023

FACULTATEA DE ARTE ȘI DESIGN
TIMISOARA

Secția Fotografie și Videoprosesarea
computerizată a imaginii

Prof. Dr. Stelian ACEA

Titlu „Studiu IV”

Tehnică Fotografie analogică

FESTIVALUL NAȚIONAL STUDENTESC
VIZUALIA

EDIȚIA A VII-A, 2023
CASA DE CULTURĂ A STUDENȚILOR
JOVINETE FĂRĂ CAȘI DIN CLUJ-NAPOCA
ONLINE - 8 decembrie 2023

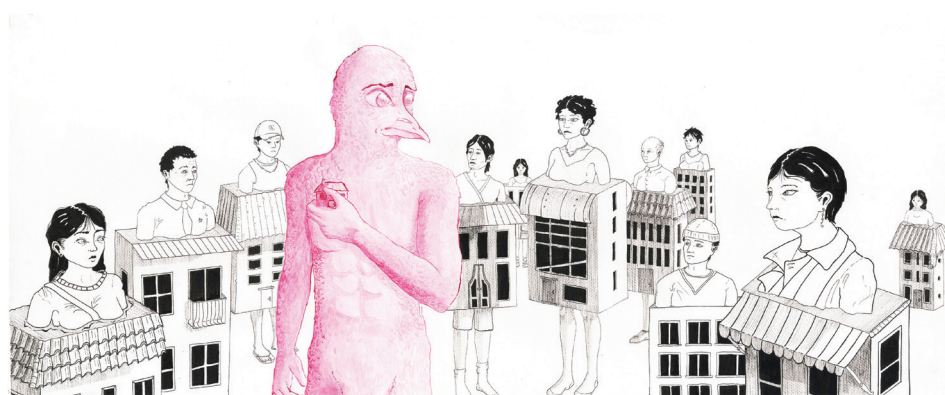
UNIVERSITATEA DIN ORĂDEA
FACULTATEA DE ARTE
Departamentul de Arte Vizuale

Eszter MIHUT

Titlu „Focul”

Tehnică acrilic pe pânză

Dimensiune 50x70 cm

FESTIVALUL NAȚIONAL STUDENTESC
VIZUALIA

EDIȚIA A VII-A, 2023
CASA DE CULTURĂ A STUDENȚILOR
JOVINETE FĂRĂ CAȘI DIN CLUJ-NAPOCA
ONLINE - 8 decembrie 2023

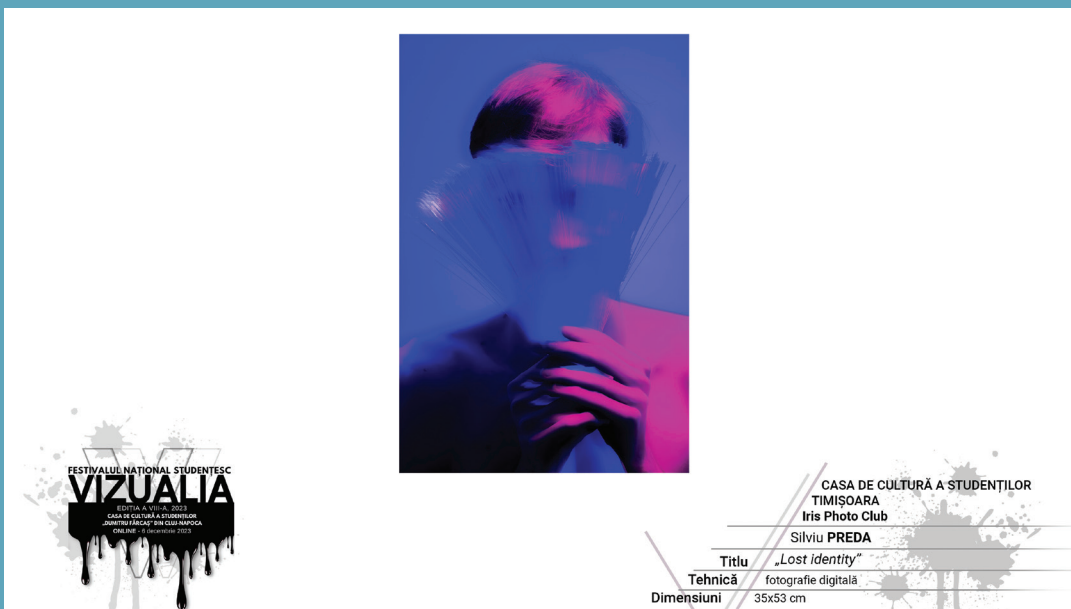
UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ARTE
„GEORGE ENESCU” IAȘI
Facultatea de Arte Vizuale și Design
Secția Grafică

Laura MIRON

Titlu „Acum”

Tehnică liner și tuș pe hârtie

Dimensiune 70x35 cm

FESTIVALUL NAȚIONAL STUDENTESC
VIZUALIA
EDIȚIA A VIILĂ, 2023
CASA DE CULTURĂ A STUDENȚILOR
„DUMITRU FĂRÇAȘ” DIN CLUJ-NAPOCA
ONLINE - 15 SEPTEMBRIE 2023

CASA DE CULTURĂ A STUDENȚILOR
TIMIȘOARA
Iris Photo Club
Silviu PREDĂ
Titlu „Lost Identity”
Tehnică fotografie digitală
Dimensiuni 35x53 cm

FESTIVALUL NAȚIONAL STUDENTESC
VIZUALIA
EDIȚIA A VIILĂ, 2023
CASA DE CULTURĂ A STUDENȚILOR
„DUMITRU FĂRÇAȘ” DIN CLUJ-NAPOCA
ONLINE - 15 SEPTEMBRIE 2023

Vasile SĂRB
Titlu „Yng/Yang”
Tehnică fotografie
Dimensiuni latura mare 40 cm

este generată și gestionată cu calificată, responsabilă, dar și folositoare empatie conceptuală și organizatorică a aducerii împreună a creuzetelor deodată ale uceniciei într-o profesionalizare a artiștilor și împletirile superizante dintre tradiție și inovare care sunt reperate învățământului universitar, cu atelierele care găzduiesc complex și plener pasiunea pentru artele vizuale, respectiv cercurile de specialitate ale caselor de cultură ale studenților și cu încununarea prezentării rezultatelor din domeniu ale artiștilor emergenți și/sau consacrați, prieteni mai vechi sau mai noi ai *Vizualiei*. Desfășurarea *Vizualiei* atât în mediul online, pe site-ul și pe pagina de Facebook ale Casei de Cultură a Studenților „Dumitru Fărcaș” din Cluj-Napoca, cât și pe cele câteva ecrane de mari dimensiuni amplasate în incinta instituției au avut ca efect benefic creșterea numărului de vizitatori, apoi observațiile și comentariile din partea acestora și, în

sfârșit, numărul impresionant de participanți și de lucrări. Dimensiunea generoasă a festivalului a îngăduit prezența a 154 de participanți și prezentarea a 510 lucrări din cele trei medii ale artelor vizuale sus-amintite. Datorită ei, anvelopa speculară a fost atât o carte de vizită a stării de fapt a agregărilor conceptuale, tehnice și expresive ale momentului din artele vizuale, cât și specularitatea angajărilor din tradiție și din actualitatea conjugării acestora cu secvențe de inovare și de experiment vestind declinări și extensii ulterioare. Remarcabile sunt și aportul de calitate, și eficiența în specularitatea comunicațională generată de excelența designului grafic al prezentării *Vizualiei* și al lucrărilor din cuprinsul ei, datorat Andreei Poenar.

Marcel Lupașcu

Eveniment

Despre bucuria trăirii tradițiilor autentice în spațiul Casei de Cultură a Studenților „Dumitru Fărcaș”

40

În aceste timpuri de existență zbuciumată, timpuri marcate de pandemie și război, tradițiile autentice rămân spațiul axiologic de reînsoțire și de reconstrucție umană. Alături de celelalte arte, de literatură și poezie, de muzică, de dans și de teatru, tradițiile strămoșești sunt cele care ne redau *eikon*-ul strămoșilor pe chipurile noastre, încifrând în datul nostru spiritual capacitatea de regăsire și puterea de a păși în viitor. În acest sens s-a înscris și evenimentul dintr-o frumoasă zi de iarnă, joi, 14 decembrie 2023, când a avut loc ediția a X-a a Festivalului de Colinde și Tradiții de Iarnă „Laurențiu Hodorog”. Fiind una jubiliară, ea a marcat o primă treaptă a celor ce sunt în ascensiune, păstrând și promovând, în rândul noilor generații, tradițiile românești autentice, care se înscriu în arealul strămoșesc al nostru, al tuturor. Pe scenă s-au perindat într-un aranjament artistic desăvârșit: Orchestra Mini-Mărțișorul dirijată de domnul profesor Vasile Socea; Orchestra Mărțișorul, sub bagheta dirijorilor

Dorel Rohian și Tudor Căucean; Ansamblul Folcloric Mărțișorul al Casei de Cultură a Studenților „Dumitru Fărcaș” din Cluj-Napoca. Ele au prezentat o arie diversificată de obiceiuri și tradiții strămoșești, puncte centrale fiind urșii și obiceiuri cu capra, cu numeroase aspecte care s-au păstrat din cele mai vechi timpuri.

Aflat sub buna coordonare a maestrului coregraf Marian Mărinică, un emerit al folclorului, deosebitul Ansamblu Folcloric „Doina Prahovei” al Casei de Cultură a Studenților din Ploiești a fost descris de către acesta astfel: „prin pașii succedați în ritm autentic, sacadat sau molcom și cu acea sămânță vie a țăranului creator de frumos, Ansamblul reușește să transmită tot ceea ce este mai bun, mai frumos și nemuritor din creația și valorile neamului”. Împreună cu Traian Frâncu, renumitul solist din Muntenia, au fost prezentate colinde și tradiții din Muntenia, obiceiuri cu capra și momente coregrafice din Valea Prahovei și câmpia prahoveană.

Un moment de suflet a fost cel oferit de către părintele Marius Ciprian Pop care a avut-o alături pe fiica sa, Antonia Maria. Colindele au răsunat armonios, fiind acompaniate de orchestra Ansamblului Folcloric Studentesc Mărțișorul al Casei de Cultură a Studenților „Dumitru Fărcaș” din Cluj-Napoca.

Un cadru special a fost deschis de Mini-Mărțișorul și de Bobocii Mărțișorului, alături de micuța solistă Ilinca Botcă, o inimoasă care la doar șase ani a reușit să încălzească sufletele celor prezenți cu colinde duioase. Faptul ne arată că linia de promovare a valorilor tradiționale, strămoșești, autentice se află pe mâini bune și în armonie în această Casă de Cultură și că ea poate fi semn de înmugurire a celor viitoare într-o dăinuire frumoasă.

Totul s-a îmbrăcat în haine de sărbătoare și a continuat în sensul devenirii în această ediție jubiliară de 10 ani, în semn de mulțumire pentru predecesorii noștri și izvor de viitor pentru cei care vor veni. Promisiunea

lucrurilor frumoase care vor veni se află în lucrarea domnului Flavius Milășan, director al Casei de Cultură a Studenților „Dumitru Fărcaș” din Cluj-Napoca.

Interpreții Ansamblului Folcloric Studentesc Mărțișorul al Casei de Cultură a Studenților „Dumitru Fărcaș” din Cluj-Napoca au oferit un regal de colinde ca în acele timpuri ale regretatului director și coregraf Laurențiu Hodorog. Acest spirit al însuflețirii folclorice românești ne-a lăsat moștenire un sălaș de cultură și tradiții autentice pe care să le păstrăm și să le transmitem celor care ne vor urma.

dr. Victor Constantin Măruțoiu

Eveniment

Festivalul Literar Internațional „Vox Napocensis”, ediția a XXII-a

Este important să ajutăm la clădirea noii generații literare. Ne este la îndemână să formăm noile linii literare. În acest sens, Casa de Cultură a Studenților „Dumitru Fărcaș” din Cluj-Napoca, prin Cenaclul Literar Studențesc „Vox Napocensis” și prin Festivalul Literar Internațional „Vox Napocensis”, face acest lucru din anul 2001. Susținem tânăra scriitură și tinerii scriitori. Încercăm să-i promovăm, să le oferim variante de a crește și de a se forma în linia literaturii de bună calitate. Ediția din acest an, cea de-a XXII-a, a adunat peste 70 de concurenți, dintre care s-au calificat 47, din toate părțile României, dar și din diaspora românească din Canada, Germania, Norvegia și Republica Moldova. Au ieșit în evidență cele mai frumoase vlăstare de scriitură în limba română. Și, astfel, iată, vi le prezentăm, bucurați-vă de literatură!

Victor Constantin Măruțoiu

Privirea bunicii

privirea bunicii
rescrie
memoria
focului
din vatra strămoșească

Marele Premiu „Petru Poantă” – Manuscris – Poezie: Nadia Petruse, Gârda, județul Alba

Previață

Eu n-am trăit până acum
am stat în glia
de pe vârful unui munte
am auzit doar sângele
pământului cleios
învelit în răcoarea din străfunduri
am înmugurit din jirul
călcat în picioare
de turmele de mistreți
deși aveam pe mine doar pietre
am răsărit legată de rădăcină
și-am scurmat până am dat de lumină.

Secțiunea Teatru

Premiul „Mihail Sebastian”: Oana Maria Cristina, Râmnicu-Vâlcea, județul Vâlcea

De vorbă cu Moartea (fragment)

Personaje: Moartea, dușmanul vieții; Ioana, personajul principal, fetița bolnavă de leucemie, caracterizată prin copilul naiv, inocent; Luiza, mama Ioanei.

IOANA: Bună!

MOARTEA (își ridică privirea din pământ, se uită la ea, apoi revine în aceeași poziție într-o bună tăcere.)

IOANA: De ce nu vorbești cu mine?

MOARTEA (după o mică pauză): Cine ești, copile, și ce vrei de la mine?... Cu ce ți-am greșit de nu-mi dai pace?

IOANA: Aaa, da, ai dreptate, iartă-mă! Am uitat să mă prezint: eu sunt Ioana!

Mențiune: Ana Iasmina Dragomir, București

Shakespeare și Criticul. Povestea din spatele poveștii (fragment)

Personaje: Sătenii; William Shakespeare, scriitor și dramaturg; Actorul, prieten bun de-al lui Shakespeare; Criticul; Arthur, majordomul criticului.

Actul I, Undeva pe străzile Londrei
Scena 1, Doi săteni

SĂTEANUL 1: Este o nouă piesă de teatru la „The Rose”. Se joacă joi la orele prânzului.

SĂTEANUL 2: Ar trebui să mergem. Am auzit că este o comedie. Oare o să aibă câini?

Secțiunea Proză

Premiul „Ion Agârbiceanu”: Monica Sfârlea, Florești, județul Cluj

Foamea (fragment)

Câinele începu să omoare animale. Le omora rapid, le înfuleca pe nemestecate, apoi se întindea la soare. Soarele îi făcea bine. Apoi adormea.

Alergă prin zăpadă. Adulmecă aerul înghețat, simți frigul cum îi lipește nările una de alta. Gerul îi lovi plămânii, cauzându-i durere.

Nu-i mai păsa că undeva avusese un stăpân cu sângele cald. Nu exista căldură, nu existau culori în lumea aceasta. Se învârtea într-o clepsidră transparentă, care-i centrifuga gândurile și trăirile.

Labele sale lăsară urme adânci în omătul alb, iar gingiile inflamate începură să supureze. Avea așchii de oase înfipte în ele. Omorâse animale și oameni și zei. Mușcă din

vânt, alergă, izbind aerul rece și urlă cum niciun câine n-a urlat vreodată.

Premiul „Alexandru Vlad”: Maria-Cristina Moruzi, Iași, județul Iași

Stella Maris (fragment)

Este o promisiune străveche, devenită folclor. O poveste a soțiilor bătrâne, repetată de femeile ale căror umbre bântuie aceste cupole vechi, privind la nesfârșit spre mare. Dacă te rogi cu rozariul, nu vei muri înecat. Ave Maria în gâturi uscate de sare, strânse în gheață, conservate pentru iarnă. Noduri de sfoară în degete bătătorite. Numărând până la cincizeci, cu degetul mare și arătătorul ticăind ca un arătător minuțios. Pentru Vega pare primordial acest rozariu cu noduri care atârnă moale, fluturând în vânt. Stă nemișcată pe aleea văduvei, privind valurile care se rostogolesc. Unul după altul, stabile și sigure, măcinate de vânt. Valurile și vânturile și abisul, acolo, la început, această apă lovită de stânci, scuișând în spumă. Fără început, fără sfârșit.

Premiul „Lucian Pop”: Patricia Bozbici, Bistrița, județul Bistrița-Năsăud

Impresie de toamnă (fragment)

Asfalt. Cauciuc. Pălării. Culoare. Priviri. Erau peste tot în degringolada matinală a Bistriței, contopindu-se în ceață, în pulberea volatilă lăsată de automobile, în pașii apăsați ce striveau bălțile și nesfârșitul noroi clicos care încorona orașul de când cu renovarea drumurilor. Am ajuns în sala de clasă la limită, profesoara împărțea cu alura-i rigidă lucrările și mi-am fixat privirea pe sarcina eseului. Profilul balzacian îmi era cunoscut, structuraseram ideile cu o zi înainte și eram pregătită să pun mecanismul febril al rațiunii în mișcare, când am sesizat conturul unei bucăți de hârtie zimțată sub degete. Cineva lipise un timbru datat 1973 pe colțul băncii, știam că nu putea fi acolo de mult timp, însă marginile brun-roșcate deteriorate și imaginea ștersă m-au lăsat perplexă.

Premiul „Teodor Tanco”: Iuliu-Marius Morariu, Canada

Părintele doftor (fragment)

— Trebuia să-i fi văzut fața domnului doctor când l-a îmbiat cu coletul! Te-ai fi distrat pe cinste.

Am închis telefonul și mi-am lăsat imaginația să zburde înspre meleaguri care îmi erau acum îndepărtate geografic, de care mă simțeam, totuși, aproape sufletește.

Vedeam aieva mutra bocchie a medicului pe care băiatul de la Fan Courier l-a pus să semneze pentru coletul meu. Încrunțat, cu o mină serioasă, se va fi răstit de bună seamă la bietul prunc spre a-i da de înțeles că n-are chef de prostiile lui. Noroc cu Max, care a salvat situația.

Prietenul meu cel mai bun din copilărie știa cine e doctorul cu pricina. Avea habar că, în ciuda celor două titluri de acest fel, cel în cauză nu era capabil nici măcar să prescrie o banală aspirină. Putea cel mult să facă injecții la gănile din gospodăria vreunui cunoscut atunci când nu era nimeni acasă, iar veterinarul plecase la pescuit prin Deltă.

Premiul „Mihai Dragolea”: Oana Vrînceanu, Bistrița, județul Bistrița-Năsăud

Petale rupte din primăvară (fragment)

Stăteam pe numărul corect de pe scaun. Singură în gând, dar cu lumea în jur. Toată lumea zâmbea, dar nu datorită verii. Ei celebrau. Cu toții aplaudau într-un volum mare. Promisiuni s-au rostit, baloane am urmărit înălțate spre cer și se citea în aer dorința de a petrece. Simțeam totul precum o explozie de culori pe cerul serii. Invitația indica în program prima dată un vals. În momentul în care ne-am sincronizat fără voie privirile de la distanță, am revăzut o parte din cei doi tineri ai trecutului și un tu pe care nu îl mai cunoșteam.

Acea piesă din acel trecut...

Premiul „Florentina Florescu”: Iulian-Emil Coțofană, Cluj-Napoca, județul Cluj

Dragă Walter (fragment)

În mișcările ușoare ale trenului, Walter împături scrisoarea. Se ridică și o puse înapoi în buzunarul interior de la paltonul așezat pe umeras. De pe același pat pe care fusese așezat, o mână de femeie se întinse și apăsă pe întrerupătorul de la căpătâi. Lumina galben-închisă pieri din compartimentul vagonului de dormit. Mai pătrundea pe covorul sintetic, prin linia neacoperită de stor, o dungă de lumină albă,

tăioasă, rece.
Trenul își continua traseul.

Premiul „Lola Țâmbrescu Ciupeiu”: Alexia Maria Pintică, București

Tărâmul celor o mie de greșeli (fragment)

— Câte greșeli ai?
— Nu știu, nu le număr.
— Cum!?

Oamenii nu se mai întrebau de mult unii pe alții ce vârste aveau, fiindcă acestea nu mai erau factorul aducător de moarte. Acum era mult mai simplu, dar nu neapărat corect. Mureai după ce făceai o a mia greșală. Putea să fie vorba de împingerea cuiva spre ultima sa greșală sau de o jignire, ambele cântăreau la fel. Fiecare cu Potopul lui. Dacă înainte puteai afirma că unele corpuri nu merită suflete, pentru că sunt prea fragile și, prin boli precum cancerul, iau ceva din sufletele pe care le poartă precum niște căptușiri, acum puteai spune numai că unele suflete nu merită să primească în grijă corpuri.

— Mi se pare o greșală în sine să-ți trăiești viața contabilizându-ți greșelile, deoarece nu te mai poți bucura de ea.

Premiul „Vox Napocensis”: Mariana Hajder, Cahul, Republica Moldova

Monolog surd (fragment)

Liniștea toamnei era mortală. Se auzeau doar picături de brumă, fața obosită de suflatul vântului și o răsuflare anevoioasă, care se auzea de la urcarea unor trepte. La un moment dat, ne apare și primul personaj. O siluetă de zici că-i dintr-un film de acela de groază. Ochiul bulbucați de la atâtea insomnii avute. Totul părea pentru EL fără de scăpare.

Însă, într-un ticăit de ceas, se liniști și începuse a-și aminti clipele frumoase, duioase, ce l-au fost invitație la vals, și cum era fericit. Își amintea cum se simțea când era fericit și prin ce a trecut. Și... atât de repede i s-a schimbat soarta. Uitându-se la cerul încetosat, scăpă o lacrimă de nostalgie, o lacrimă plină de

dragoste pentru EL și ce a iubit. Da, n-a iubit ce alții voiau să iubească, dar ce îi plăcuse lui, iar lui îi plăcuse atenția ce o oferea, alinarea și frumosul ce-i încălzeau inima. Îl umplea de fericire, se extazia de la gânduri moi și simțea orice atingere de vânt ca pe un semn notoriu și... o filă ruptă dintr-un carnet îmbibat cu cerneală...

Fericirea e în tine sau în oameni?

Sub o abstracție vastă de momente critice făcute într-o consecutivitate dezordonată. Tu însuți, propriul EU, începi a planifica o splendoare de abateri ce te fac să începi a te frământa în vastele gânduri coplesind egoul și, prin această prismă, începi a-ți aminti ce te provoacă să faci unele decalaje notorii... Prin splendoarea redată către unii, tu atingi acel apogeu al cunoașterii și îmbrățișezi binele ce ți-l aduce îmbinat cu spectrele plăcute ale fericirii omenești...

Premiul Special: Ana Ciobanu, Bistrița, județul Bistrița-Năsăud

Cioburile aduc ferestre curate (fragment)

Când aștepti mereu ca alt suflet să îți bată în geamul interiorului tău monoton și de abia dezmoșit din altă criză pe care nu o poți controla, începi să vezi timpul ca pe un joc la care nu îi vei ști niciodată înțelesul. Un înțeles care te va îngreuna până îți va rupe sufletul în două. Și cine vrea un suflet frânt? Tatăl meu stă pe scaunul pliant din bucătărie, sprijinindu-și brațul de masa de lângă el. Se uită cu o față euforică la mine. Părul îi e deranjat, pleoștit în jos, iar componentele feței îi păreau exagerat de îngroșate, de parcă toată fața i-a intrat la apă. Nu l-am mai văzut așa. De fapt, nu îl văd prea des ca să mă pot plânga că e prima dată. Dar orice facem strict noi doi se simte ca prima dată.

Mama stă cocoșată la chiuvetă și spală toate farfuriile murdare pe care le-am folosit astăzi. Pare indiferentă la prezența noastră în bucătărie, dar eu știu sigur că în ea arde curiozitatea față de dialogul ce l-am putea contura noi doi. A fost petrecerea de ziua mea de naștere și am invitat toată familia, ca în fiecare an. L-am invitat și pe tata

Ceva nou în tradiția noastră de familie. O noutate ce parcă mă zgârie pe creier.

Mențiune: Monica-Andreea Rusu, București

Nebunul – inocență, nepăsare, imaturitate, idealism (fragment)

Vineri, 13 martie, 5.38. Pădurea era verde și plină de viață. Razele soarelui își făceau loc printre crengile codrului. Copacul a fost mereu frumos, cu trunchiul gros încărcat de furnici. Sau mai degrabă așa obișnuia să fie.

Acum Copacul era plin de flori. Deși pare o imagine idilică, Copacul avea trunchiul aproape „sufocat” de niște flori albe, asemănătoare iasomiei. Și, cu toate astea, mirosul era cu adevărat insuportabil, dulce. Din spatele copacului, sau mai degrabă din el, răsare o creatură frumoasă și delicată. Deși nu o puteai descrie ca fiind umană, clar era ceva mult superior, semăna cu una, având, cel puțin în teorie, aceleași trăsături, însă de o frumusețe orbitoare. Avea părul lung până la talie, șaten, surprinzător de asemănător cu maroul de pe scoarța Copacului, și ochii verzi, de culoarea frunzelor. Și, deși toate astea nu par suficient de surprinzătoare, printre șuvițele groase de păr, îi răsăreau urechile ascuțite. Buzele îi erau crăpate și, în jurul lor, puteai observa alte flori albe, identice cu cele de pe Copac. Era îmbrăcată, sau mai exact acoperită, cu o bucată de bumbac albă, simplă, prinsă la mijloc cu ce părea a fi o creangă de salcie, și pe umeri purta o mantie grea, lungă, făcută parcă din pământ, de unde răsăreau mii de fire de iarbă și câteva ciuperci răzlețe. Tușea. În timp ce tușea, scuipa petale albe și polen, parcă înecându-se cu ele. Respira greu. Își putea da seama că fiecare pas era dureros.

TEDDY BEAR
FOOLS FALL IN LOVE
CRYING IN THE CHAPEL
HAVE I TOLD YOU LATELY
I NEED YOUR LOVE TONIGHT

Secțiunea Poezie

Premiul „Teohar Mihadaș”: Noemi-Claudia Sabo, Rodna, județul Bistrița-Năsăud

memento mori

și dacă vei păși vreodată
pe sulița credinciosului sutaș,

vei găsi sufletul meu străpuns,
din el curgând frunze argintii

din care păsările își vor căptuși cuiburile,
iar ochiul meu le va servi ca
lumina de veghe.

și din buzele mele se vor strecura
mors vincit omnia,

așteptând în zgomotul trist nocturn
necuvântul la care sunetul

se închină.

Premiul „Aurel Turcuș”: Ana Văsar, Berlin, Germania

Chipul Anei

Chipul Anei se scurge în stropi gigantici de pe toate culmile ei triste,
Culmi înșorite, simt cum se desprinde din zori eternul senin al tăcerii.
Să știi că s-a rupt ceva din mine.
În cataclismul produs de viață am sacrificat-o pe Ana.

Premiul „Basil Gruia”: Rebeka Török-Ágoston, Kristiansand, Norvegia

Iluminat

Catharsisul inevitabil îți dezvăluie
Cele mai mari temeri, un gol urât pe care nu îl vrei,
Ființa și esența sunt total diferite de ceea ce arăți lumii.
Destinul inevitabil îți dezvăluie soarta
De unde sensul ți-a căutat latura cognitivă de a fi, de a deveni,
De a se renaște cu înțelepciunea pură a lumii.

Premiul „Virgil Bulat”: Valeriu-Nicolae Nichitean, Cluj-Napoca, județul Cluj

Surpriza vieneză

De nu știi câte ore stau întins în iarbă și admir
Oglinda unui lac din parc, curatul aer îl respir,
Îmi las plămâni invadați de oxigenul colorat
De câte-o floare sau un pom de primăveri încoronat;
Din când în când închid un ochi și îmi dansează în urechi
Toți stimulii sonori din preajmă, unii noi, iar alții vechi,
Căci siluete defilează-n jurul meu nedefinite
Și ciripesc în grai străin, cu intonații felurite;
Și printre glasuri mai aud și-un fond de muzică străină,
Iar soarele se joacă-n lac, pictând iar cioburi de lumină...
Și copleșit de tot ce simt în jurul meu, întins rămân,

Căci tot absorb sinestezii, iar inima îmi bate-n sân.

O lebădă plutește-acum subtil pe-a lacului oglindă,
Privirea mea se mișcă-ncet, cu coada ochiului s-o prindă.
Ce creatură minunată! Ce mândrețe aviară!
Asemenea minunăție e deosebit de rară!
Și ochii nu-i pot dezlipi de pe-astă pasăre măiastră
Ce pedalează grațioasă pe întinderea albastră.
De măreția-i mă cutremur, iute inima-mi pulsează
Și fără de cuvinte sunt, așa o stare îmi creează!
De o senzație, în schimb, ce o resimt mult mai adânc,
Încet, încet sunt copleșit: mi-e foame, hai să o mănânc...

Premiul „Ioan Oarcăsu”: Maria-Cristina Moruzi, Iași, județul Iași

Orion

Acoperiți de cupru ars și cu ochii albi
Rostogolindu-se ca niște armăsari,
Flancul călit trăgând de lanț,
Dinți picurând galben-auriu;
Liberi! Ei zboară – o mare cu mii de picioare
Ridicându-se ca o crăpătură de fulger,
Ca niște vulpi – aleargă prin spini și tufişuri,
Plângând după simțirea vântului pe blănurile lor.
O, câine de vânătoare fără stăpân!
Care nu răspunde omului muritor,
Care-și ia ordinele din strălucirea lunii
Și șoptește la urechile regilor;
Limba grasă, roșie, strălucind de foame,
Inima de viespe bătând cu putere sub coasta de fildeș.
Cu pași iuți. Cu dinți lungi.
Jupuitor de piel. Spărgător de zori.
Teroarea nopții. Subțire și auriu.
Soarele apune și amurgul își întinde
Degetele sale reci peste câmpurile de grâu unde
Oamenii se îndoie ca niște tulpini,
Și râul se înroșește ca focul care arde.
Boturile lor se udă, îmbibate în sânge gros și negru,
Căci ce mai este fiorul urmăririi pe lângă sfârșitul ei ticălos?
Zorii își ridică capul blând și tăcerea cade lăsând
Singurul sunet: cel al cântecului de rândunică, în timp ce
Focuri singuratice ard blând în unele
Colțuri uitate.
Cu burțile pline, se întind la umbra vreunui copac cu ciulini
Pentru a aștepta cu fervoare
Chemarea Făcătorului lor.

Premiul „Ioan Arcaș”: Denisa Ana Balea, Vișeu de Sus, județul Maramureș

podg(l)orie

s-au copt strugurii în vie,
viața lor carnoasă
stă să erupă de sub
pielea de cașmir și încă
fără de striatii
direct în pahare goale de
conținut,
ce tânjesc la un trai lipsit de
secetă.

Premiul „Ioan Țepelea”: Dan Florea, Florești, județul Cluj

Gările Fumului

Prin gările fumului
văd plecările funebre programate
de scârțâitul obloanelor timpului.

Mă alungesc între cadenta orelor
frumos înșirate peste brațul stâng,
iar cu brațul drept ascult
locomotiva eonilor alergând orizonturi imagine.

Premiul „Valentin Tașcu”: Iulia-Anamaria Ghidiu, Medias, județul Sibiu

fuga din iarnă

teama de argint
refulează în copaci
din încreștarea trunchiului
se nasc tăceri calde
pe chipul bunicului

Premiul „Vasile Sav”: Nicola Timar, Năsăud, județul Bistrița-Năsăud

Când Omul ia forma Soarelui

Mi-au spus că nu mă pot uita la Soare
Cu ochii deschiși,
Dar ești Aici,
În fața mea,
Și-mi zâmbești.

Premiul „Laurențiu Mihăileanu”: Monica Sfârlea, Florești, județul Cluj

Castanul roșu

Un castan roșu
Își caută frunzele.
A rămas lumina.
Pulsează.

Premiul „Michaela Bocu”: Oana Dinuța Cloșcă, Năsăud,
județul Bistrița-Năsăud

Fiori și frezii

Acolo, unde viața se-întâlnește cu moartea,
îmi întind pătura de lână
găsită în podul bunicii.
Pun pe margine
freziile culese de mama,
iar apoi deschid jurnalul
vechi, dar gol, al bunicului.
Cad câteva poze din el
ce încearcă să mă distragă,
dar mintea mi-e prea clară.
Încep a scrie cu foc – doar asta
mă mai poate încălzi

În ceața care mă-nconjoară,
În nimicul care mă-nfioară.

Premiul pentru promovarea tinerelor talente „Ionel Andrașoni”: Monica Șandor, Baia Mare, județul Maramureș.

Dacă te rog, mai stai?

E toamnă iar,
Culorile vii și amintirea ta
Mă țin aici, încă pe pământ!
Un dor greu îmi apasă sufletul...

Premiul „Emil Isac”: Alexandra Costinela Vasile, Brastavățu, județul Olt

Perfect

Cea mai frumoasă melodie
Nu are versuri, ci note.
Cea mai frumoasă poezie
Nu are cuvinte, ci voce.
Cea mai frumoasă poveste
Nu este cea în care nu te-ai pierdut,
este cea în care te găsești.

Premiul Special: Andrei Cuș, Huedin, județul Cluj

Ecou de gheare

Escaladez oglinda
tineretea doarme
lângă lumânarea cu miros de basm
podeaua plină de aripi
ecou de gheare în inimă.

Mențiune: Damaris Sefora Stupinean, Bistrița, județul Bistrița-Năsăud

Să mă spulber în gânduri terapeutice

Mi-am vizitat iar terapeutul
Care mi-a legat șireturile zăpăcite și tocite
Și care m-a scos din granițele unei foi A2
La marginea lumii,
Unde cotloane de carton se împrăștie;
Unde am spus „eu nu mai pot”.

Am făcut o vizită omului cu care am purtat o mie de discuții,
Cu care am sortat emoții
Acolo, într-o cameră cu pereți rotunzi...

E o beznă cu gust de duminică,
Prin portavocea în care toată lumea țipă,
Cu parfumul vieții se intoxică.

Să mă spulber...
Să mă spulber?
Atunci am respirat,
Împreună cu eul meu saturat,
Împreună cu cadavre,
Tocmai scoase din fabricare,
Ce mă țin la palavre,
Fără deșteptare...

Atelier

Ars poetica

Fotografia este mai mult decât o simplă declanșare. Pentru mine, ea este imortalizarea clipei care pleacă din suflet și poartă în ea tot ce ai văzut, tot ce ai cunoscut în viața ta, toată muzica ce-ai ascultat-o, toate rândurile citite, toți oamenii pe care i-ai întâlnit, toată iubirea ce ai simțit-o. Fotografia presupune cultivarea acelorași lucruri ca la orice altă formă de expresie artistică. În primul rând, este nevoie de concentrare, ceea ce înseamnă geometrie, inspirație, expunere, sentimente, trăiri, suflet, chip, oameni. Fără acestea, timpul, expunerea, diafragma, sensibilitatea, aparatul de fotografiat, lumina, secunda, oglinda nu-și găsesc materialitatea. Fotografia este o mărturie a timpului trecut preocupat de prezent, căutând viitor! Ochii au să urmărească mereu identitatea și personalitatea celui ce este surprins în imaginea fotografică, dar au să rămână și în memoria fotografului.

Fotografia vrea „să lupte cu efemerul” pentru că rolul ei tocmai acesta este, de „a eterniza clipa”. În zilele noastre, fotografia este la îndemâna tuturor, dar fotografia artistică pune întrebări asupra modurilor în care vedem realitatea și răspundem prin imagini. Unele trăiri sunt atât de greu de pus în cuvinte, pasiune, culoare, expresivitate, portret, coordonare, sincronizare, oglindiri interioare, clipe înghețate, trăiri care răzbat din neguri și rămân o parte în noi, înainte să dispară.

Mariana Scubli

Atelier

Fereastra-oglină, Oglinda-fereastră

Suntem în martie 2023, în inima Clujului. Cu doar o săptămână înainte de deschiderea unei expoziții de fotografie, am descoperit o unealtă care avea să schimbe fundamental modul meu de exprimare: tehnologia digitală și generativă. În acea zi, tensionată de deadline-urile venite din partea expoziției în discuție și provocată la o exprimare rapidă, am deschis DALL-E, un software de inteligență artificială pentru generarea de imagini, care părea atunci deosebit de accesibil. Promptul meu, clar, simplu și direct, a declanșat o reacție în lanț în mintea și sufletul meu. Răspunsul IA-le nu a fost doar o imagine, ci o fereastră spre infinite posibilități, declanșând un aflut de dopamină ce mi-a dilatat pupilele și mi-a umplut inima de entuziasm juvenil. Acesta a fost începutul unei dependențe, dar și al unei revelații.

În contextul acestei descoperiri, expoziția mea, intitulată *Granița în raniță* și plină de elemente tradiționale, a suferit amânări repetate. Am intrat într-un ciclu continuu de explorare nocturnă, în fiecare dimineață aducând promisiuni de progres și creativitate pentru expoziție, dar și recunoștință profundă față de cei care mi-au susținut parcursul și mi-au oferit înțelegere în începuturile călătoriei mele în IA. Săptămâna aceea, care ar fi trebuit să fie dedicată finisajelor pentru expoziția respectivă, s-a transformat într-un maraton de explorare digitală. Fotografiile *raw* și tradițiile s-au amestecat cu pixelii și algoritmi, într-o ironică simbioză între trecut și viitor. Tradițional, arta era un teritoriu al măiestriei neîmpărțite, unde ani de

dedicație și antrenament în desen, perspectivă și compoziție erau esențiali pentru recunoașterea artistică. Această percepție s-a transformat radical odată cu apariția mișcării artistice moderne, ancorată în idealurile romantice și care a subliniat importanța intuiției, a emoției și a experienței unice a artistului, schimbând sau chiar extinzând setul de îndemânări necesare desfășurării actului creativ. Această schimbare ideologică, însoțită de apariția artei conceptuale, a mutat focalizarea de pe meșteșugul vizual pe explorarea mesajelor semantice, estompând și mai mult granițele dintre arta tradițională și cea digitală. Ironic, această evoluție distruge, totodată, imaginea romantică despre artist și procesul artistic, aducându-l dintr-o perspectivă abstractă într-o poziție mai apropiată de realitate, corectă și umană. Lucrea lui Refik Anadol, *Machine Hallucination*, și analiza lui Lev Manovich din *The Language of New Media* exemplifică această tranziție, evidențiind cum digitalizarea remodelează structura mediilor vizuale și ne invită să reconsiderăm practicile artistice tradiționale în lumina noilor tehnologii.

Explorarea artei digitale și generative m-a eliberat de restricțiile materialelor tradiționale, permițându-mi să experimentez cu forme, texturi și dimensiuni noi. Am intrat într-o eră în care nu mai suntem limitați de restricțiile fizice ale materialelor tradiționale și am dobândit acces la un arsenal vast de instrumente digitale, deschizând porțile către noi forme de expresie. Această evoluție a generat dezbateri; în timp ce unii critică pierderea contactului fizic cu materialul artistic, alții văd în această tranziție o democratizare a artei prin care oricine are acces la creația artistică, depășind barierele tradiționale ale meșteșugului și ale talentului înăscut.

În concluzie, experiența mea cu arta digitală și generativă reprezintă o călătorie personală într-un peisaj în continuă schimbare. Această călătorie m-a învățat că arta nu este doar despre tehnici tradiționale sau despre materialele pe care le folosim, ci despre capacitatea noastră de a comunica, de a simți și de a ne exprima în moduri inovatoare. M-a învățat să învăț, inteligența artificială oferindu-mi un spațiu unde cele învățate pot fi puse în practică instant, stabilind un dialog și dezvoltându-se, ceea ce a rezultat într-un proces de înțelegere și memorare mult mai eficace și distractiv. Mi-a pus întrebări, dar mi-a oferit și răspunsuri. Pe scurt, mi-a devenit oglinda.

Ce pierdem și ce câștigăm când înlocuim penelul și pânza cu pixelul și ecranul? Pe măsură ce textul se apropie de final, îmi dau seama că, deși am început discuția despre

fotografie, apariția softurilor de generare de imagine mă face să mă gândesc la apariția aparatului de fotografiat și, totodată, să mă întreb: trăim o revoluție tehnologică? Vă invit să ne alăturăm în această expediție și să avem curajul să ne lăsăm surprinși, inspirați și transformați de noile posibilități oferite de tehnologie.

Și entuziasmul mă face să adaug că...

Astăzi dispunem de un spectru larg de instrumente digitale, începând de la editare avansată în *Photoshop* până la utilizarea proiecției *mapping* pentru a anima spații tridimensionale sau până la crearea de artă prin coduri care manipulează pixelii pe ecran în moduri care erau de neimaginat în epoca pensulei și a pânzei. Această paradigmă este exploatată la un nivel înalt de Dorel Găină în *Miezul Lucrurilor* și de Horea Avram prin *Perspectiva Negociabilă*.

În fața acestor schimbări, ne confruntăm cu o întrebare esențială: a sosit momentul să reevaluăm ce înțelegem prin creativitate? Comentând pe scurt asupra influenței omniprezente a tehnologiei în viața de zi cu zi și în sfera artistică, această întrebare subliniază urgența unei reevaluări a creativității. Aceasta nu reprezintă doar o reflecție asupra artei, ci și un ecou al evoluției societății noastre.

Anca Punct